

Özet

Bu çalışmada, kayıtlı elektronik postanın Türkiye’de ve dünyadaki kullanımı, teknik özellikleri ve genelde kullanım örnekleri, özelde ise elektronik apostil uygulaması incelenmiştir. Türkiye’de değişen mevzuat ile elektronik tebligat bakımından bazı şirketler bakımından zorunlu kullanımı öngörülen kayıtlı elektronik posta sistemi, özellikle mevzuat bakımından derinlemesine irdelenmiştir. Kayıtlı elektronik postanın bir uygulama örneği olan elektronik apostil ise süreçleri ve uygulamaya geçen devletler bakımından değerlendirilmiştir.

Abstract

In this thesis, the utilization of registered electronic mail system in Turkey and in the world, its technical specifications and generally implementation examples, and specifically electronic apostille is being examined. Registered electronic mail that is determined obligatory for specific companies for electronic notifications with the changing Turkish regulations is researched thoroughly. Electronic apostille as an implementation example of registered electronic mail is reviewed on its process so far and for implementing countries.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
I. KAYITLI ELEKTRONİK POSTA.....	3
1. Kayıtlı Elektronik Posta ve Mevzuat	3
1.1. Genel Olarak.....	3
1.2. Mevzuat	6
2. Kayıtlı Elektronik Postanın Teknik Özellikleri	10
2.1. Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi ile İlgili Süreçlere İlişkin Tebliğ	11
2.1.1. ETSI TS 102 640.....	11
2.1.2. TS ISO/IEC 27001 veya ISO/IEC 27001.....	12
2.1.3. BS 10012	13
2.1.4. ISO/IEC 27031	13
2.1.5. W3C - Web Erişilebilirlik Girişim Yönergesi	13
2.2. Elektronik İmza ve Güvenli Elektronik İmza	14
2.2.1. Genel Olarak	14
2.2.2. Dijital İmza.....	16
2.2.3. Teknik Özellikleri	18
2.2.4. İlgili Taraflar	19
a. Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcı (ESHS).....	19
b. İmza Sahibi	19
c. Üçüncü taraf	21
d. Uygulama Sağlayıcı.....	21
e. Araç Sağlayıcı.....	22
2.3. Zaman Damgası.....	22
3. Kayıtlı Elektronik Postanın İlgili Tarafları	23

3.1. Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısı (ESHS).....	24
3.2. Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcısı (KEPHS).....	24
3.3. Hesap Sahibi ve İşlem Yetkilisi.....	33
3.3.1. Hesap Sahibinin Seçimlik Hakları.....	37
4. Kayıtlı Elektronik Posta Hesabının Açılması ve Kapatılması.....	37
4.1. Hesap Sahibinin Talebi veya Ölümü.....	38
4.2. Sözleşme ile Belirlenen Durumun Gerçekleşmesi.....	38
4.3. KEPHS'nin Faaliyetine Son Vermesi veya Verilmesi.....	39
4.3.1. KEPHS'nin Faaliyetine Son Vermesi.....	39
4.3.2. KEPHS'nin Faaliyetine Son Verilmesi.....	40
5. Kayıtlı Elektronik Postanın Türkiye ve Dünyada Kullanılması.....	43
5.1. Kullanım Alanları.....	43
5.1.1. Dünyada Kullanım.....	44
a. Amerika Birleşik Devletleri.....	45
· ABD Hükümeti'nin KEP Kullanım Pratiği ve Yasal Dayanağı.....	45
· Rpost'un ABD Mevzuatına Uygun Olarak Sunduğu Hizmet.....	46
b. Birleşik Krallık.....	48
c. İtalya.....	50
d. Almanya.....	52
e. Fransa.....	53
f. Hollanda.....	53
5.1.2. Türkiye'de Kullanılması Planlanan Alanlar.....	54
II. ELEKTRONİK APOSTİL.....	56
1. Genel Olarak.....	56
1.1. Apostil.....	56
1.2. Elektronik Apostil ve e-APP projesi.....	57
2. Mahiyeti.....	59
2.1. E-Apostil (<i>Electronic Apostilles</i>).....	59

2.2. E-Kayıt (<i>Electronic Registers of Apostilles</i>).....	60
3. Elektronik Apostilin Teknik Özellikleri	60
3.1. Elektronik İmza	60
3.2. Elektronik İmzanın <i>Adobe</i> ile Doğrulanması - ‘PDF’	61
3.2.1. Adobe Acrobat	61
3.2.2. <i>PDF</i>	61
3.2.3. Elektronik İmzanın <i>Adobe</i> ile Doğrulanması	61
3.3. Açık Anahtarlı Altyapı – AAA (<i>Public Key Infrastructure – PKI</i>).....	62
4. Elektronik Apostilin Oluşturulması ve Kullanımı	64
5. Kullanım Örnekleri	66
SONUÇ	69

ŞEKİL LİSTESİ

ŞEKİL 1: KAYITLI ELEKTRONİK POSTA İLETİMİ	5
ŞEKİL 2: E-APOSTİL PDF FORMATI.....	65

KAYNAKÇA

- "2001 - UNCITRAL Model Law on Electronic Signatures with Guide to Enactment."
UNCITRAL. İnternet. 31 Mayıs 2012.
<http://www.uncitral.org/uncitral/uncitral_texts/electronic_commerce/2001Model_signatures.html>.
- Berber, Leyla. *Elektronik Fatura ve Şirketlerin Dijital Mali Denetimi: Elektronik Defter Tutma ve Maliye Bakanlığının Dijital Denetim Yetkisine İlişkin Kurallar*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2006.
- Bernasconi, Christophe ve Rich Hansberger. "Electronic Apostille Pilot Program (e-APP) Memorandum on Some of the Technical Aspects Underlying the Suggested Model for the Issuance of Electronic Apostilles." *e-APP*. İnternet. 10 Mart. 2012.
<http://www.e-app.info/documents/prel_doc_18.pdf>.
- Bernasconi, Christophe. "The E-Apostille Pilot Program of the HCCH and the NNA." *e-APP*. 10 Mart 2006. İnternet. 20 Mart 2012. <http://www.e-app.info/documents/prel_doc_10.pdf>.
- "Breakthrough with the electronic Apostille Pilot Program (e-APP): State of Kansas first jurisdiction to issue electronic Apostilles under the e-APP." *HccH*. 15 Şubat 2007. İnternet. 30 Mayıs 2012. <http://www.hcch.net/upload/e-app_press.pdf>.
- Bucher, Martin. "How Germany is helping email become legally binding." *Inxmail*. 11 Ağustos 2010. İnternet. 31 Mayıs 2012. <http://www.inxmail.com/en/news/ceo-blog/2010_08_11-legally-binding-email.php>.
- "Digital Signatures in Acrobat." *Adobe*. İnternet. 29 Mayıs 2012.
<http://learn.adobe.com/wiki/download/attachments/52658564/digital_signatures_in_acrobat_9x.pdf?version=1>.
- "E-Mail Legislatim A summary of UK, European & US legislation." *Exclaimer*. İnternet. 20 Nisan 2012.
<<http://www.exclaimer.com/userfiles/doc/Summary%20of%20UK,%20European%20and%20US%20Legislation.pdf>>.

- "Electronic Signatures, Digital Signatures & PKI" *Adobe Blogs*. 19 Mart 2012. İnternet. 31 Mayıs 2012. <<http://blogs.adobe.com/security/category/electronic-signatures-digital-signatures-pki>>.
- "FAQs for Digital Signatures & Configuration." *Adobe*. İnternet. 30 Mayıs 2012. <<http://learn.adobe.com/wiki/pages/viewpage.action?pageId=67076127>>.
- Gürbüz, Ayşe. *Elektronik İmza*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, 2005. Yüksek Lisans Tezi.
- "Implementation Chart." *e-APP*. 11 Nisan 2011.İnternet. 12 Mart 2012. <http://www.e-app.info/documents/Implementation_chart_english.pdf>.
- "Installation Instructions for e-APP e-Register." *e-APP*. İnternet. 25 Mayıs 2012. <http://www.e-app.info/documents/eregister_install_guide_3.2.pdf>.
- Kabasakal, Demet. "Kayıtlı Elektronik Posta." 2. Uluslararası Bilişim Hukuku Kurultayı . Türkiye Bilişim Derneği. İzmir Fuarı, İzmir. 18 Kasım 2011. Sunum.
- "Kayıtlı Elektronik Posta." *Verion Teknoloji Grubu*. İnternet. 31 Mayıs 2012. <<http://www.verion.com.tr/index.php/tr/e-kutuphane/kep-nedr/kayitli-elektronk-posta-kep.html>>.
- Keser Berber, Leyla . *İnternet Üzerinden Yapılan İşlemlerde Elektronik Para ve Dijital İmza*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2002.
- Keser Berber, Leyla. *Elektronik Fatura ve Şirketlerin Dijital Mali Denetimi: Elektronik Defter Tutma ve Maliye Bakanlığının Dijital Denetim Yetkisine İlişkin Kurallar*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2006.
- Keser Berber, Leyla. *Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde "Kayitli E-Posta Hizmet Sağlayıcıların Posta Kutusu ve Gönderim Hizmetleri ile Kimlik Doğrulama İşlevleri*. İnternet. 20 Ocak 2013. <http://arslanlibilimarsivi.com/sites/default/files/makale/Leyla-Keser-Berber-Kayitli-e-Posta.pdf>
- "Major Progress for the Electronic Apostille Pilot Program (e-APP): Belgium first European jurisdiction to operate an electronic Register of Apostilles that is fully compatible with the model suggested under the e-APP." *HccH*. 31 Ekim 2008. İnternet. 25 Mayıs 2012. <http://www.hcch.net/upload/press_e-app_e.pdf>.

- "Registered E-Mail (REM) Information Gathering Questionnaire." *ETSI*. 8 Ocak 2007. İnternet. 25 Mayıs 2012.
<<http://docbox.etsi.org/ESI/Open/Archive/RegisteredEmail/Questionnaire/STF318-REM-questionnaire-v1.01.pdf>>.
- Sevim, Tuğrul. *Elektronik İmza Uygulamasında Kullanılan Zorunlu ve İhtiyari Dokümanlar*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Hukuku, 2006. Yüksek Lisans Tezi.
- Shipman, Alan . "RPost's Registered E-mail Services and Evidence Issues Within the United Kingdom Legal System." *RPost*. İnternet. 25 Mayıs 2012.
<http://www.rpost.com/pdf/rpost_uk_legal_admissibility_paper_abstract.pdf>.
- "Significant Milestones for e-APP for Europe Project: Spain issues its first e-Apostilles." *HccH*. 20 Mayıs 2011. İnternet. 25 Mayıs 2012.
<http://www.hcch.net/upload/eapp_spain_press.pdf>.
- "Step-by-Step Instructions to Issue an e-Apostille as Suggested Under the e-APP." *e-APP*. İnternet. 25 Mayıs 2012. <<http://www.e-app.info/documents/eApostilleStepbyStepInstructions.pdf>>.
- "The Electronic Apostille Pilot Program FAQs." *e-APP*. İnternet. 31 Mayıs 2012.
<<http://www.e-app.info/FAQ2.cfm>>.
- "User's Guide for e-App e-Register Version 3.2." *e-APP*. İnternet. 25 Mayıs 2012.
<http://www.e-app.info/documents/eregister_user_guide_3.2.pdf>.
- "Setting up signature validation." *Adobe - Help*. İnternet. 31 Mayıs 2012.
<http://help.adobe.com/en_US/acrobat/pro/using/WS396794562021d52e-4a2d930c12b348f892b-8000.html>.
- "e-APP: already 10 Jurisdictions participating ." *HccH*. İnternet. 30 Mayıs 2012.
<http://www.hcch.net/upload/e-app_announcement09e.pdf>.

GİRİŞ

Her geçen gün biraz daha dijitalleşen ülkemizde, elektronik imzanın kanunlaşması aşamasından bu yana geldiğimiz noktada artık, tüm devlet dairelerinin elektronik sistemleri yetkin bir biçimde kullanılmasından söz edilmekte. Şüphesiz, Türk vatandaşlarının dijitalleşmesinin önünü açan elektronik imza kullanımı ve bu kullanımı düzenleyen 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun bugün geldiğimiz noktadaki yeri yadsınamaz. Çalışmamda da ayrıntılı olarak incelediğim ve defalarca belirttiğim üzere, genelde elektronik imza, özelde ise güvenli elektronik imzanın var olmadığı bir durumda, ne kayıtlı elektronik postadan ne de elektronik apostilden bahsetmek mümkün olurdu. Ancak çalışma yalnızca kayıtlı elektronik posta sistemini incelemek doğrultusunda hazırlandığından, elektronik imza konusuna oldukça az yer verebildiğimi öncelikle belirtmek isterim.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile hayatımıza giren kayıtlı elektronik posta sistemi her ne kadar henüz yürürlüğe girmemiş olsa da özellikle ticaret şirketleri bakımından kullanımının zorunlu olması sebebi ile birçok iş sahibini endişelendirmiş durumda. Getireceği kolaylıkların yanında, sistemin birçok soruna da sebep olacağı eleştirileri yapılıyorsa da, çok yakın bir tarihte neredeyse herkesin kullanmaya başlayacağı kayıtlı elektronik posta sistemini, elektronik apostil uygulama örneği çerçevesinde incelediğim bu çalışma, kafalarda sistemin işleyişine ve etkinliğine dair oluşan soru işaretlerini azaltmaya yönelik hazırlandı.

Bu doğrultuda çalışmamda öncelikle kayıtlı elektronik sistemini, yeni oluşturulmasına rağmen her geçen gün gelişen mevzuat çerçevesinde genel olarak inceledim. Hemen ardından, sistemin genel işleyişinin ve güvenlik algısının anlaşılabilmesi açısından ayrıntılı olmayan bir teknik incelemeye yer verdim. Daha sonra kayıtlı elektronik posta sisteminin öğelerini mevzuat

çerçevesinde ayrıntılı olarak değerlendirek kayıtlı elektronik postanın Türkiye’de ve dünyadaki kullanım alanlarından bahsettim.

Bu kapsamda, kayıtlı elektronik posta sisteminin ‘kayıt’ kısmından yararlanarak yapılabilecek işlemlerden biri olarak öngörülen elektronik apostil sistemini incelediğim bölümde ise, elektronik apostilin öğelerini ve teknik özelliklerini ayrıntılı bir incelemeye tabi tuttum. Akabinde ise, elektronik apostilin kullanım alanları ile mevcut durumda elektronik apostil kullanan ülkelerden örnekler sundum.

I. KAYITLI ELEKTRONİK POSTA

1. Kayıtlı Elektronik Posta ve Mevzuat

1.1. Genel Olarak

Kayıtlı elektronik posta (KEP), ‘*elektronik iletilerin, gönderimi ve teslimatı da dahil olmak üzere kullanımına ilişkin olarak hukuki delil sağlayan, elektronik postaların nitelikli şeklini*’¹ ifade etmektedir. KEP, elektronik postanın kim tarafından ne zaman gönderildiğini, gönderilen iletinin ne olduğunu, iletinin içeriğinin bir başkası tarafından değiştirilip değiştirilmediğini ve gönderim zamanının kesin olarak belirlenebildiği bir sistemdir. Bu kesinliği sağlayan temel öğeler güvenli elektronik imza ve zaman damgasının varlığıdır.

Aşağıda daha ayrıntılı olarak açıklanacak elektronik imza, bir iletinin elektronik imza sahibi tarafından gönderildiğinin ve zaman damgası ise o iletinin ne zaman gönderildiğinin ‘kanıtı’ niteliğindedir. KEP ise bu niteliği bir adım ileriye götürerek yalnızca iletiyi gönderen kişiyi ve iletinin gönderim zamanının belirli olmasını değil, aynı zamanda iletinin içeriğinin de korunmasını sağlamaktadır. KEP’in bu niteliği, Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (KEP Yönetmeliği) madde 15/1’de ‘*KEPHS’nin KEP sistemi üzerinden sunduğu hizmetlere ilişkin olarak oluşturduğu kayıtlar ile KEP delilleri senet hükmündedir ve aksi ispat edilinceye kadar kesin delil sayılır.*’ denilmek suretiyle, KEP sistemi ile gönderilen iletilerin hukuki niteliğinin kesin delil olduğu belirtilmiştir.²

¹ 25 Ağustos 2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m. 4/1-i.

² Medeni usul hukukuna göre deliller kesin ve takdiri delil olmak üzere iki şekilde incelenir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 198. maddesi hakimin, kanuni istisnalar dışında delilleri serbestçe değerlendireceğini düzenlemiştir. Kesin delil, hakimi bağlayıcı nitelikte olduğundan, hakimin bu delilleri takdir yetkisi bulunmamaktadır.

KEP sistemi, Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü³ tarafından 2007 yılında standardize edilmiş, bu sayede sistemin kullanılması için gerekli teknik kriterler belirlenmiştir. ETSI'nin Elektronik İmza ve Altyapılar Komitesi tarafından hazırlanan standartlar; ticari ve idari işlerin, şirketler, idari kuruluşlar ve hatta gerçek kişiler tarafından elektronik ortamda yapıldığı günümüzde, güven ortamını sağlamak amacıyla güvenilir bir elektronik posta kullanımının sağlanması amacı gütmektedir.⁴ Bu teknik kriterler sayesinde çeşitli ülkeler tarafından kullanılan KEP sistemlerinin birlikte çalışabilmesi amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda ETSI tarafından;

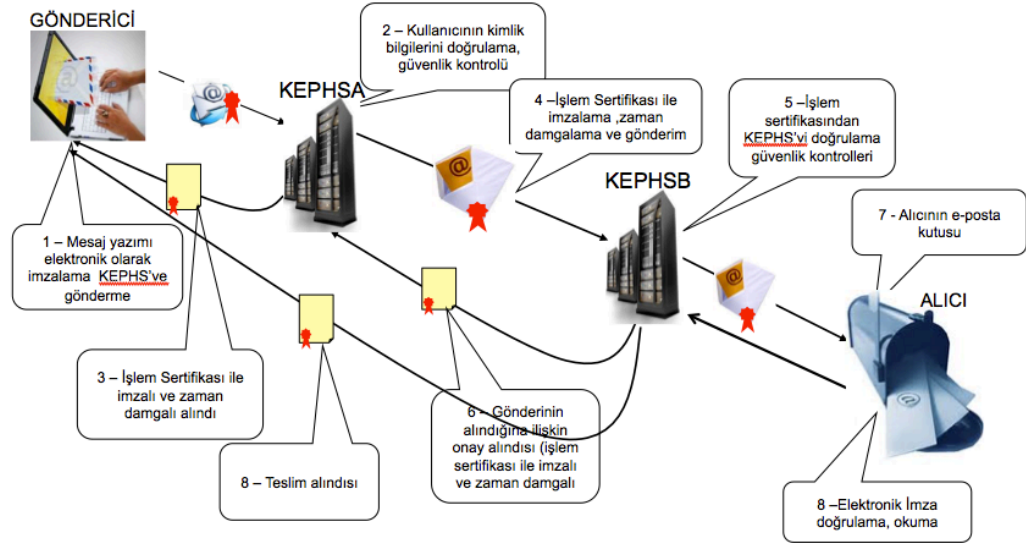
1. KEP sisteminde kullanılacak elektronik imzaların formatının ve
2. Güvenli Hizmet Sağlayıcıları (*Trusted Service Providers – TSP*) tarafından elektronik imzaların kayıtlı elektronik posta sistemine ne şekilde uygulanacağını

belirlendiği iki Teknik Şartname (*Technical Specification*) yayınlanmıştır. Söz konusu Teknik Şartnameler her sene yenilenmektedir. En sonuncusu Eylül 2011 yılında yayınlanmıştır.

KEP sistemi temelde bir kontrol sistemine dayanır; gönderilen iletinin güvenilir kişi, yani kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı (KEPHS) tarafından karşı tarafa iletilmesini sağlamaktadır.

³ The European Telecommunications Standards Institute (ETSI); kar amacı gütmeyen, bağımsız bir kuruluş olup elektronik iletişim standartlarını oluşturmayı amaçlayan bir organizasyondur.

⁴ Registered E-Mail (REM) Project Overview. 1 Mayıs 2012 tarihli, docbox.etsi.org/ESI/Open/Archive/RegisteredEmail/Questionnaire/STF318-REM-overview-1.0.pdf adresli internet sitesi.

Şekil 1: Kayıtlı elektronik posta iletimi⁵

Yukarıda şematik olarak açıklandığı şekilde elektronik ileti öncelikle gönderici tarafından hazırlanarak, göndericinin kullanmakta olduğu KEPHS'ye iletilir. Daha sonra ve KEPHS tarafından göndericinin kimlik bilgilerinin onaylanarak ileti, alıcının kullanmakta olduğu KEPHS'ye iletilir. Alıcının KEPHS'si tarafından işlem sertifikasının onaylanması ve gerekli güvenlik kontrollerinin yapılmasının ardından KEP iletili alıcıya iletilir. Bu işlemleri tamamlamak üzere ise alıcının KEPHS'si tarafından göndericiye bir 'teslim alındısı' iletilir. Bu şekilde gönderi işlemi tamamlanmış olmaktadır.

KEP Yönetmeliği 4/j maddesi KEPHS'yi, '13.1.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamındaki yetkilendirme çerçevesinde KEP sistemi kurmak ve işletmek için kurulan anonim şirket ile başvuru yapması ve gerekli koşulları sağlaması halinde 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun hükümlerine göre elektronik ortamda tebligat yapmaya yetkili kılınmış idare' olarak tanımlamıştır. Aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacak olan KEPHS'nin işlevleri zorunlu ve opsiyonel olmak üzere iki çeşittir.⁶ Buna göre, KEPHS

⁵ Kabasakal, Demet. Bilişim Kurultayı, Power Point sunumu.

⁶ Keser Berber, Leyla. Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde "Kayıtlı E-Posta Hizmet Sağlayıcıların Posta Kutusu ve Gönderim Hizmetleri ile Kimlik Doğrulama İşlevleri. İnternet.

zorunlu işlevleri, KEP hesabı açmak, hesap sahibi ve BTK'ya karşı bilgilendirmede bulunmak, hesap sahibinin güvenli bir şekilde ileti gönderebilmesi için güvenli teknoloji ve sistemler sunmak, rehber hizmeti vermek, KEP hesabı için posta kutusu ve gönderi hizmetleri sağlamak ve bu kapsamda gönderilecek iletileri güvenli elektronik imza ve zaman damgası ile kayıt altına alıp delil yaratmaktır. Opsiyonel işlevleri ise, kimlik doğrulaması ve arşiv hizmetleri sunmaktır.

1.2. Mevzuat

Kayıtlı elektronik posta, her ne kadar 2000'li yılların ikinci yarısından itibaren çeşitli ülkelerde kullanılmakta ise de Türk hukukuna 14 Şubat 2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 18/3 maddesi girmiştir. Buna göre;

'Tacirler arasında, diğer tarafta temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır.'

İşbu maddeyi takiben, Kanunun *Beyanlar, belgeler ve senetler* başlıklı 1525. maddesinin 2. fıkrasında ise,

'Kayıtlı elektronik posta sistemine, bu sistemle yapılacak işlemler ile bunların sonuçlarına, kayıtlı posta adresine sahip gerçek kişilere, işletmelere ve şirketlere, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının hak ve yükümlülüklerine, yetkilendirilmelerine ve denetlenmelerine ilişkin usul

ve esaslar Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından bir yönetmelikle düzenlenir. Yönetmelik bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren beş ay içinde yayımlanır.’

denilmek sureti ile kayıtlı elektronik postaya dair hükümlerin yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

Ancak belirtmek gerekir ki TTK'nın 1525. maddesinin, yakın zamanda çıkması beklenen bir Torba Kanun ile revize edilmesi ve aşağıdaki şekli alması planlanmaktadır:

‘(1) Tarafların açıkça anlaşmaları ve 18 inci maddenin üçüncü fıkrası saklı kalmak şartıyla, ihbarlar, ihtarlar, itirazlar ve benzeri beyanlar; fatura, teyit mektubu, iştirak taahhütnamesi, toplantı çağrıları ve bu hüküm uyarınca yapılan elektronik gönderme ve elektronik saklama sözleşmesi, elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edilmişse hüküm ifade eder. Bu fıkra kapsamında sayılan beyan, belge ve senetlerin elektronik ortamda yollanması halinde ilgili mevzuatla belirlenen süreler esas alınır.

(2) Kayıtlı elektronik posta hizmetini sunan kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na yapacağı bildirim uygun bulunması halinde yetkilendirilir ve bildirim tarihinden itibaren iki ay sonra faaliyete başlar. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun yapacağı düzenlemelerde yer alan şartlara uygun olmayan başvurular için, durumun niteliğine göre belirlenen uygun bir süre içinde gerekli şartların

sağlanması istenir. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından verilen sürenin sonuna kadar gerekli şartları sağlamayan başvuru sahibinin başvurusu işlemde kaldırılır.

(4) Kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısının, kayıtlı elektronik posta sistemi üzerinden sunduğu hizmetlere ilişkin kayıtlar Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından belirlenen usule uygun bir şekilde oluşturulması halinde senet hükmündedir ve aksi ispat edilinceye kadar kesin delil sayılır.

(5) Kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı, kayıtlı elektronik posta hizmeti sunmak için gerçek ve tüzel kişilerden talep ettiği bilgileri Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından belirlenen usule uygun ve güvenilir bir biçimde tespit etmekle ve kayıtlı elektronik posta sisteminin güvenliğini sağlamakla yükümlüdür.

(6) Kayıtlı elektronik posta sistemine, bu sistemle yapılacak işlemler ile bunların sonuçlarına, kayıtlı posta adresine sahip gerçek ve tüzel kişilerin hak ve yükümlülüklerine, kayıtlı elektronik posta sisteminin teknik özelliklerine, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıların hak ve yükümlülüklerine, yetkilendirilmelerine, denetlenmelerine ve bu hizmet sağlayıcılara uygulanacak idari yaptırımlara ilişkin usul ve esaslar Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından düzenlenir.

(7) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarından bir önceki

yıla ait Kayıtlı elektronik posta sistemi ile ilgili hizmetlerin net satışlarının binde dördü (%0,4) kadar idari ücret alır.

(8) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarına ilgili mevzuata aykırı davranmaları halinde; uyarı veya bir önceki takvim yılındaki net satışlarının yüzde üçüne kadar idarî para cezası vermeye ya da ağır kusur halinde bu hizmet sağlayıcıların faaliyetlerini geçici olarak durdurmaya veya faaliyetlerine son vermeye yetkilidir.

(9) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından yetkilendirilmeden kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı gibi faaliyet gösterenler hakkında bin günden on bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

(10) Sahte ya da yetkisi olmadan kayıtlı elektronik posta hesabı oluşturanlar veya bu kayıtlı elektronik posta hesabını bilerek kullananlar, fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve bin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu fıkra işlenen suçlar kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı çalışanları tarafından işlenirse bu cezalar yarısına kadar artırılır.

(11) Bu maddedeki suçlar nedeniyle oluşan zarar ayrıca tazmin ettirilir.'

25 Ağustos 2011 tarihli ve 28036 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (KEP Yönetmelik) ile aynı gün ve sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi ile İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ (Teknik Tebliğ) ve 16 Mayıs 2012 tarihli ve 28294 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ (KEP Rehber Tebliği) Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından hazırlanmış ve yayınlanmıştır. 6 Mart 2013 tarihinde KEP Rehber Tebliği 28579 sayılı Resmi Gazete ile değiştirilmiştir. İşlem Sertifikasına İlişkin Usul ve Esaslar ise BTK’nın ve 2012/DK-15/249 sayılı kararı ile 6 Haziran 2012 tarihinde yayınlanmıştır.

7201 sayılı Tebligat Kanunu’na 11.01.2011 tarihinde eklenen 7/A maddesi ile yayınlanması öngörülen Elektronik Tebligat Yönetmeliği, 19 Ocak 2013 tarihli Resmi Gazete’de 28533 sayı yayımlanmıştır. Yönetmelik uyarınca, anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere yapılacak tebligatlar yalnızca elektronik yolla yapılacaktır. Gerçek kişiler bakımından ise elektronik tebligat almak bakımından halihazırda herhangi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Bunun yanında, Vergi Usul Kanunu m. 107/A⁷ da mali tebligatların elektronik yolla yapılmasını düzenlemektedir.

2. Kayıtlı Elektronik Postanın Teknik Özellikleri

Kayıtlı elektronik postanın teknik özellikleri 25 Ağustos 2011 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmış olan 28036 sayılı Teknik Tebliğ’de belirtilmiştir. Bu başlık altında öncelikle Tebliğ’de belirtilen standartlardan bahsedilecek, ardından kayıtlı elektronik posta sisteminin gerektirdiği elektronik imza ve zaman damgası konularında kısaca bilgi verilecektir.

7 Kanun maddesi: ‘Bu Kanun hükümlerine göre tebliğ yapılacak kimselere, 93 üncü maddede sayılan usullerle bağlı kalınmaksızın, tebliğe elverişli elektronik bir adres vasıtasıyla elektronik ortamda tebliğ yapılabilir. Maliye Bakanlığı, elektronik ortamda yapılacak tebliğle ilgili her türlü teknik altyapıyı kurmaya veya kurulmuş olanları kullanmaya, tebliğe elverişli elektronik adres kullanma zorunluluğu getirmeye ve kendisine elektronik ortamda tebliğ yapılacakları ve elektronik tebliğe ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.’

2.1. Kayıtlı Elektronik Posta Sistemi ile İlgili Süreçlere İlişkin Tebliğ

25 Ağustos 2011 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Teknik Tebliğ, KEP sistemine ilişkin süreçleri ve teknik kriterleri detaylı olarak düzenlemektedir.

Tebliğ’in 5. maddesi, KEPHS’nin işleyişinin bütün aşamalarında ETSI TS 102 640 standardına uyacağını belirtmiştir. Buna ek olarak, 6. madde ile aşağıda ayrıntılı olarak açıklanacak olan elektronik imza, işlem sertifikası ve özetleme algoritmalarına ilişkin 6 Ocak 2005 tarihli ve 25692 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Elektronik İmza ile İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ’in 6/b-c maddesine uyulacağını belirtmiştir.

Tebliğ ile belirlenen güvenlik kriterleri 8. maddede düzenlenmiştir. Buna göre KEPHS’nin güvenlik kriterlerine ilişkin;

- ETSI TS 102 640
- TS ISO/IEC 27001 veya ISO/IEC 27001
- BS 10012
- ISO/IEC 27031

standartlarına uyması öngörülmüştür.

Son olarak, engelli vatandaşların da KEP sisteminden faydalanabilmesi amacıyla KEPHS’ye W3C’ye (*Web Content Accessibility Guidelines*) uyma zorunluluğu getirilmiştir.

2.1.1. ETSI TS 102 640

Yukarıda kısaca açıklanan ETSI standartları, altı ana ve üç alt bölümden oluşmaktadır. Bu ana bölümler; (i) yapı, (ii) KEP için veri gereklilikleri, formatlar ve imzalar, (iii) KEP yönetim alanı için bilgi güvenliği politika gereklilikleri, (iv) KEP yönetim alanı uygunluk profilleri, (v) KEP yönetim alanı için birlikte çalışabilirlik profilleri ve (vi) birlikte çalışabilirlik profilleri başlıklarını taşımaktadırlar.⁸

⁸ ETSI TS 102 640-1 V2.2.1 s. 4: ‘*Architecture; Data requirements, Formats and Signatures*

ETSI'nin KEP konusunda yayınlamış olduğu standartlardan ilki KEP sisteminin genel yapısını belirleyerek, KEP sisteminin işleyişi, sistemi oluşturan elementler, arayüzler, delil oluşturma araçları ve değişik KEP sistemlerinin birlikte çalışabilirliklerinin sağlanması konularını düzenlemektedir. KEP veri gerekliliklerini düzenleyen TS 102 640-2, KEP yönetim alanı zarflarının imzalanması ve delil oluşturulması koşullarını düzenlerken, TS 102 640-3 ise aşağıda açıklanacak olan ISO/IEC 27001 temelinde oluşturulan KEP yönetim alanları için gerekli olan Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemlerini belirlemektedir. TS 102 640-4'e göre iki çeşit KEP yönetim alanı uygunluk profili olabilmektedir. Bunlar, (i) basit uygunluk profili ve (ii) gelişmiş uygunluk profili olarak belirlenmiştir. Basit uygunluk profili, KEP yönetim alanı bünyesinde karşılanması gereken minimum gereklilikleri belirlerken, gelişmiş uygunluk profili ise bu gerekliliklere, güvenliğin ileri düzeyde sağlanması ve ileri delil oluşturma hizmetinin verilmesi için birtakım gönüllü eklemeler yapılmasını öngörmektedir. TS 102 640-5, farklı KEPHS'lerin yönetim alanlarının birlikte işlerliklerini SMTP aktarma protokolüne göre belirleyerek ETSI standartlarını uygulayan KEPHS'ler arasındaki birlikte işliğin sağlanmasını amaçlamaktadır. TS 102 640-6 ise üç alt bölümden oluşmakta ve KEP sistemlerinin birlikte çalışabilirliklerini Uluslararası Posta Birliği⁹, BUSDOX¹⁰ ve SOAP¹¹ protokolüne uygunluk bakımından düzenlemektedir.

2.1.2. TS ISO/IEC 27001 veya ISO/IEC 27001

ISO/IEC 27000 standartlarından olan ISO/IEC 27001, Uluslararası Standardizasyon Organizasyonu tarafından 2005 yılında *Bilgi Teknolojileri – Güvenlik Teknikleri – Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi – Gereklilikler* adıyla

for REM; Information Security Policy Requirements for REM Management Domains; REM-MD Conformance Profiles; REM-MD Interoperability Profiles; Interoperability Profiles'.

⁹ İng. *Universal Postal Union*

¹⁰ İng. *Business Document Exchange Network service metadata and transport*

¹¹ İng. *Simple Object Access Protocol*

yayınlandı. Türk Standartları Enstitüsü ise bu standardı Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi adıyla ve TS ISO/IEC 27001 numarasıyla yayınladı.

Standart, şirketlerin merkezi güvenlik sisteminde gerçek anlamda güvenliğin oturtulabilmesi için gerekliliklerin belirlenmesi ve risklerin saptanmasını amaçlamaktadır. KEPHS'ler özellikle *server*'ların güvenliğinin sağlanması için bu standarda uygun hareket etmekle yükümlüdür.

2.1.3. BS 10012

Kişisel Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi standardı olan BS 10012, şirketlerin Birleşik Krallık'ın 1998 tarihli Veri Koruma Yasası'na uyumlu bir yönetim sistemi kurmaları ve bu sistemin sürdürülebilirliğini sağlamaları için oluşturulmuş bir uygulama standardıdır. Bu standartta belirlenen kriterlerin uygulanması halinde, verileri güvenliğinin artırılması, daha ideal veri işleme ve veri transferlerinin yönerilmesi ve yasal gerekliliklere uyumun sağlanması öngörülmektedir.

2.1.4. ISO/IEC 27031

Yine ISO/EIC 27000 standart ailesinin bir üyesi olan standart, iş devamlılığının sağlanmasını öngörmekte ve bilgi teknolojilerinin genel konseptini ve prensiplerini belirlemektedir. Standart, bilgi teknolojileri ve iletişim sistemleri üzerinde oluşabilecek güvenlik de dahil olmak üzere risklerin belirlenmesi ve bu risklerin oluşması durumunda nasıl ortadan kaldırılabileceklerini düzenlenmektedir.

2.1.5. W3C - Web Erişilebilirlik Girişim Yönergesi¹²

Elektronik işlemlerin engelli ve dezavantajlı kişilerce de yapılabilmesi için oluşturulan Yönerge, 2008 yılında *World Wide Web Consortium* tarafından hazırlanmıştır. Yönerge, elektronik ortamın daha geniş kitlelere ulaşmasını amaçlamaktadır.

¹² İng. *Web Content Accessibility Guidelines*

2.2. Elektronik İmza ve Güvenli Elektronik İmza

Bilindiği üzere, hukuken bağlayıcı her işlemde irade beyanlarının kanıtlanması büyük önem taşımaktadır. Elektronik ortamda yapılan işlemlerde, tarafların irade beyanlarını ortaya koymaları mümkünse de, bu irade beyanlarının ispatlanması hususu oldukça önemlidir. Bu noktada, elektronik ortamda yapılan en basit işlemlerde dahi, günlük hayatta sorgulamaya gerek dahi duymadığımız hususları ispatlama gereği ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple, elektronik imzanın elektronik ortamlarda yapılan işlemleri ispat kabiliyeti, onu günümüz elektronik işlemler dünyasının en önemli araçlarından biri haline getirmiş durumdadır.

Kayıtlı elektronik postanın kullanılabilmesi, mevzuatla düzenlenmiş usul ve teknik gerekliliklere uygun olarak kullanılan bir elektronik imzanın varlığına bağlıdır. Başlı başına bir tez konusu olan elektronik imza, bu çalışmada olabildiğince kısa şekilde anlatılacak, dijital imzanın kayıtlı elektronik posta ve elektronik apostil bakımından daha çok önem taşıması sebebi ile, yalnızca dijital imza konusu daha ayrıntılı şekilde açıklanacaktır.

2.2.1. Genel Olarak

Elektronik imza, kişilerin biyometrik özelliklerine dayalı (ses, göz retinası taraması, parmak izi taraması gibi) biyometrik yöntemler, kredi kartlarında kullanılan PIN kodları, elle atılmış imzanın tarayıcıdan geçirilerek elektronik ortama aktarılmış hali, bilgisayar ekranında bu amaçla yapılmış bir kalemle atılan imza tekniği veya çift anahtarlı kriptografiyle oluşturulan dijital imzayı da içeren bir üst kavramdır.¹³ Kayıtlı elektronik posta anlamında elektronik imza ise, bir bilginin üçüncü tarafların erişimine kapalı bir ortamda, bütünlüğü bozulmadan (bilgiyi ileten tarafın oluşturduğu orijinal haliyle) ve tarafların kimlikleri doğrulanarak iletildiğini elektronik veya benzeri araçlarla garanti

¹³ **Gürbüz**, Ayşe. *Elektronik İmza*. Ankara Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005. s. 52.

eden harf, karakter veya sembollerden oluşmuş bir set olarak tanımlanmaktadır.¹⁴

23.01.2004 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu’nun (EİK) 3-b maddesi elektronik imzayı,

‘başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veri’

olarak tanımlamıştır. Bu tanım oldukça geniş kapsamlı olup Kanunun hazırlanmasında 1999/93/EC sayılı Avrupa Birliği Direktifi’nin¹⁵ temel alındığını göstermektedir. Zira söz konusu Direktifin 2/1 maddesinde elektronik imza, *‘diğer elektronik verilere mantıken bağlı olan veya onlara eklenmiş ve bir tasdik yöntemi oluşturan elektronik form olarak’* tanımlanmaktadır. Bunu takiben, (a) yalnızca imza sahibine bağlanma, (b) imza sahibinin kimliğinin belirlenebilmesini sağlama, (c) yalnızca imza sahibinin kontrolü altında bulunan araçlarla oluşturulma ve (d) veride sonradan yapılacak değişikliklerin tespitini mümkün kılma şartlarını taşıyan e-imza ise gelişmiş elektronik imza¹⁶ olarak tanımlanmıştır.

Elektronik imzanın, basit, gelişmiş ve güvenli (nitelikli) olmak üzere üç çeşidi bulunmaktadır. Basit elektronik imza, yalnızca iletilen verinin bütünlüğünün korunduğunu gösterir. 1999/93/EC sayılı Direktifin de tanımladığı üzere gelişmiş elektronik imza ise, verinin bütünlüğünü korumasının yanında imzalayanın kimliğini de tespite yarar. Zira yukarıda da belirtildiği üzere,

¹⁴ Gürbüz, Ayşe. Age. s. 48.

¹⁵ Directive 1999/93/EC of the European Parliament and of the Council of 13 December 1999 on a Community framework for electronic signatures

¹⁶ Direktifin 2/2 maddesinde *‘advanced electronic signature’*, olarak ifade edilmiştir. Belirtmek gerekir ki, Türk hukukunda Direktifteki anlamı ile bir gelişmiş elektronik posta tanımı yapılmamıştır. Gelişmiş elektronik posta yerine, aynı unsurları kullanarak bir güvenli elektronik posta tanımı yapılmaktadır.

gelişmiş elektronik imzanın şartlarından biri yalnızca imza sahibini değil, imza sahibinin gerçek kimliğinin belirlenebilmesini sağlamaktır. Belirtmek gerekir ki, Türk hukukunda gelişmiş elektronik imza konusu EİK’te tanımlanmamıştır. Bunun yerine, gelişmiş elektronik imzanın unsurları, güvenli elektronik imza tanımındaki unsurlarda sayılmaktadır. EİK m. 4 güvenli elektronik imza unsurlarını saymıştır. Güvenli elektronik imza, gelişmiş elektronik imzanın unsurlarını taşıyan bir elektronik imzanın, nitelikli elektronik sertifikaya dayanması ve güvenli imza oluşturma araçları ile oluşturulmuş olması şartlarına bağlıdır.¹⁷ Kanunun 5. maddesi ise, güvenli elektronik imzanın elle atılan imza ile aynı sonucu doğuracağını belirtir. Belirtmek gerekir ki, yalnızca güvenli elektronik imza hukuki işlemlerde şekil şartını yerine getirmeyi haizdir ve olası bir yargılamada delil olarak kullanılabilir. Bu kapsamda, Kanunun 22. maddesi, güvenli elektronik imzanın elle atılan imzaya eşdeğer olduğunu kabul ederken, 23. maddesi ise 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (HMK) 205/2 maddesine atıfta bulunarak güvenli elektronik imza ile oluşturulan verilerin senet hükmünde olacağını düzenlemiştir.

Bu noktada belirtmek gerekir ki, bir elektronik imzanın elle atılmış ıslak imza ile eşdeğer sonuçlar doğurabilmesi, elektronik imzanın gerçek, orijinal, güvenilir olmasına ve elektronik imzanın kaynağına itiraz edilememesine bağlıdır. El yazısı ile atılmış ıslak imzaya eş kabul edilme ise ancak ve ancak güvenli elektronik imza ile mümkündür. Gerek kayıtlı elektronik posta, gerekse elektronik apostil bakımından gerekli ve kullanılacak olan elektronik imza çeşidi güvenli elektronik imzadır.

2.2.2. Dijital İmza

Dijital imza, elektronik yoldan haberleşmeyi bağlayıcı kılmanın en önemli şartıdır.¹⁸ Elektronik imzanın bir türü olan dijital imza, asimetrik kriptografinin

¹⁷ **Gürbüz**, Ayşe. Age. s. 80.

¹⁸ **Keser Berber**, Leyla. *İnternet Üzerinden Yapılan İşlemlerde Elektronik Para ve Dijital İmza*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2002. s. 136.

kullanılmasıyla, elektronik mesajların doğruluğunu teyit eden ve bu mesajların içeriğinin bozulmadığını garanti eden açık anahtarlı şifreleme¹⁹ sistemleriyle yapılan teknolojik uygulamaların adıdır. Elektronik imzanın bugün en çok kullanılan ve bilinen şekli dijital imzadır. Dijital imza temel olarak açık anahtar şifrelemesi (*public key cryptography*) tekniği üzerine kuruludur.

Her ne kadar elektronik imza ve dijital imza terimleri birbirlerinin yerine geçecek şekilde kullanılmaktaysa da, yukarıda da açıklandığı üzere elektronik imza, her çeşit uygulamayı kapsayan ve *teknoloji nötr* bir terim olduğundan bir üst kavram olarak kabul edilmelidir. Başka bir deyişle, dijital imza niteliği gereği aynı zamanda elektronik iken, elektronik imza çok daha geniş bir kavrama karşılık gelmektedir. Aşağıda da açıklanacağı üzere, gerek kayıtlı elektronik posta, gerekse elektronik apostil bakımından gerekli olan eleman ise üst kavramı ifade eden elektronik imza değil, dijital imzadır.

Dijital imza, elle atılmış ‘ıslak’ imzanın sahip olduğu özelliklerin ve hukuki işlevlerin elektronik ortamda yapılan işlemler için de geçerli olmasını sağlayan bir tekniktir.²⁰ Dijital imzanın işlevi, elektronik ortamda aslından ayrılması güç olan sahte imzayı önlemek ve orijinal dokümanların olduğu şekilde herhangi bir tahrip ve tahrife uğramaksızın iletilmesini sağlamaktır.²¹

Alman Dijital İmza Kanunu’nun²² 2/1 maddesinde dijital imza, ‘*dijital veri üzerinde, bir özel imza anahtarı ile yaratılan bir mühür*’ olarak tanımlanmıştır. Kanuna göre yaratılan bu mühür, ilgili açık anahtarın kullanımı ile bir onaylayıcının veya Kanunda belirtilen Kurumun imza anahtar sertifikasına

¹⁹ Bkz. Aşağıda 2. Bölüm 2.3

²⁰ **Gürbüz**, A. Age. s. 59.

²¹ **Keser Berber**, L. Age. s. 136

²² Digital Signature Law (Signaturgesetz). Almanca’dan İngilizce’ye Christopher Kuner tarafından tercüme edilmiştir. <<http://www.kuner.com/data/sig/digsig4.htm>>

eklenmek suretiyle imza anahtarının sahibinin ve verinin doğruluğunun anlaşılmasını sağlar.²³

Özetle, dijital imza, bir datanın üçüncü kişiler tarafından görülüp değiştirilmesi tehlikesini önlemeye yaramaktadır.²⁴ Bu özelliği sayesinde hem kayıtlı elektronik postanın hem de elektronik apostilin güvenli bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır.

2.2.3. Teknik Özellikleri

Dijital imzanın, teknik olarak donanım (*hardware*) olarak hazırlanabilme imkanı varsa da, donanım olarak hazırlanması kullanım bakımından pratik olmadığından dijital imza genellikle bir yazılımdır (*software*). Yazılım, yukarıda belirtilen güvenlik özelliklerinin sağlanması, başka bir deyişle, gönderideki gizliliğin, bütünlüğün ve gerçekliğin sağlanabilmesi için, şifreleme yöntemi ile gönderiyi korumaktadır.

Şifreleme yöntemlerinde oldukça farklı matematiksel yöntemler kullanılmakla beraber, başlıca kabul gören şifreleme yöntemleri simetrik ve asimetrik şifrelemedir. Simetrik şifreleme algoritmaları, şifreleme için aynı anahtarı kullanır; ancak asimetrik şifreleme algoritmaları özel ve açık olmak üzere bir anahtar çiftini kullanarak şifreleme yapar. Simetrik şifreleme algoritmasında verinin güvenliği tamamen şifreleme işleminde kullanılan anahtarın gizliliği ile ilişkili iken, asimetrik şifreleme algoritmasında birbirine matematiksel ilişki ile bağlı olan anahtarlardan birini kullanarak diğerini elde etmek neredeyse imkansızdır. Simetrik algoritmaların hızlı olması ve donanımla gerçekleştirilebilmesi kullanım artıları olarak görülse de, bütünlük ve kimlik doğrulama hizmetlerini gerçekleştirememesi ve en önemlisi de ‘sayısal’ imza desteğinin bulunmaması sebebi ile elektronik işlemlerde kullanılmamaktadır. Gerek kayıtlı elektronik posta, gerekse elektronik apostil bakımından

²³ Gürbüz, Ayşe. Age. s. 57

²⁴ Keser Berber, L. Age. s. 137.

kullanılan, elektronik apostil başlığı altında daha ayrıntılı şekilde açıklanacak olan, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nda emredici olarak belirtilen Açık Anahtarlı Altyapı (AAA veya PKI) da şifreleme fonksiyonunu asimetrik olarak gerçekleştirmektedir.

2.2.4. İlgili Taraflar

Elektronik imza uygulaması, farklı hak ve yükümlülükleri haiz tarafları içermektedir. Uygulamadaki taraf sayısının değişmesi mümkün olmakla birlikte, Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcı (ESHS), imzalayan ve üçüncü taraf her uygulamada bulunmaktadır.

a. Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcı (ESHS)

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 8. maddesinde tanımlanan ESHS, '*elektronik sertifika, zaman damgası ve elektronik imzalarla ilgili hizmetleri sağlayan kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya özel hukuk tüzel kişilerdir*'. ESHS'lerin en temel görevi, elektronik imza uygulamasını başlatan imza sahibi kişiyi tanımlamaları ve doğrulamalarıdır. İmza sahibi, yani elektronik iletiyi imzalayan kişi, ESHS'ye başvurmaksızın elektronik imza sahibi olamaz. İmzalayan kişinin kimliğini kanıtlayarak ESHS'den nitelikli elektronik sertifika alması gerekmektedir.²⁵ Uygulamanın geçerliliğini oluşturan nitelikli elektronik sertifikayı sağlayan ESHS, bu sertifikayı almak isteyen 'imzalayan' tarafı da doğrulamaktadır.

b. İmza Sahibi

Kanunun Tanımlar başlıklı 3. maddesinde imza sahibi, '*elektronik imza oluşturmak amacıyla bir imza aracını kullanan gerçek kişiyi*' ifade eder. İmza sahibi, uygulamanın nitelik ve özelliklerine göre çeşitli sorumlulukları haiz olabilir. İmza sahibinin sorumluluk yapısını değiştiren, uygulama kapsamında kendisine sunulan seçeneklerdir.

²⁵ **Sevim**, Tuğrul. *Elektronik İmza Uygulamasında Kullanılan Zorunlu ve İhtiyari Dokümanlar*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Hukuku Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006. s. 12.

Elektronik İmza Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 15. maddesi imza sahibinin yükümlülüklerini belirlemiştir. Buna göre imzalayan,

'a) Nitelikli elektronik sertifika almak için gerekli tüm bilgi ve belgeleri eksiksiz ve doğru olarak sağlamakla,

b) ESHS'ye vermiş olduğu bilgilerde değişiklik meydana gelmesi halinde ESHS'yi derhal bilgilendirmekle,

c) İmza oluşturma verisini kendisi üretmesi durumunda Elektronik İmza ile İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ ile belirlenen algoritmaları ve parametreleri kullanmakla,

d) İmza oluşturma ve doğrulama verilerini sadece elektronik imza oluşturma ve doğrulama amaçlı olarak ve nitelikli elektronik sertifikanın içerdiği kullanıma ve maddi kapsama ilişkin sınırlamalar dahilinde kullanmakla,

e) İmza oluşturma verisini başkalarına kullandırmamakla ve bu konuda gerekli tedbirleri almakla,

f) İmza oluşturma verisinin gizliliğinden veya güvenliğinden şüphe etmesi durumunda ESHS'yi derhal bilgilendirmekle,

g) Güvenli elektronik imza oluşturma aracını kullanmakla,

h) İmza oluşturma ve doğrulama verilerinin ESHS'ye ait olmayan yerlerde ve araçlarla üretilmesi durumunda gerekli güvenliği sağlamakla,

i) İmza oluşturma aracının veya erişim verisinin kaybolması, alınması, güvenliirliğinden şüphe edilmesi durumunda ESHS'yi derhal bilgilendirmekle,'

yükümlüdür.

c. Üçüncü taraf

Elektronik imza uygulamasında imzalanmış belgeyi 'alan' taraftır. Bu noktada önemli olan, üçüncü tarafın doğrulatoryıcı kimliğidir. Doğrulama işlemini bir gerçek kişi yapabileceği gibi, bir sunucu (*server*) da yapabilir.

d. Uygulama Sağlayıcı

Elektronik imza uygulamasını oluşturan ve imza sahibinin kullanımına sunan taraf uygulama sağlayıcıdır. Burada uygulamadan kasıt, imza sahibinin elektronik olarak imza atmasını sağlayan ortamdır. Uygulama sağlayıcının yegane yükümlülüğü, uygulamanın güvenliğini sağlamak ve bunu sürdürmektir.

Bu noktada belirtmek gereken bir teknik husus da, uygulama sağlayıcının elektronik imza uygulamasında BTK tarafından belirlenen CWA 14170 standardına uyumluluğun sağlaması konusundaki yükümlülüğüdür. '*CWA 14170, elektronik imza uygulaması sağlayan ESHS' ler için bir zorunluluk iken, diğer elektronik imza uygulama sağlayıcılar için ihtiyari bir husus haline gelmektedir. Bu ihtiyari uyumluluk, elektronik imza uygulama sağlayıcılara, mahkeme önünde objektif sorumluluklarını yerine getirdiklerini kanıtlamada yardımcı olacaktır.*'²⁶

²⁶ Sevim, T. age. s. 27.

e. Araç Sağlayıcı

Güvenli elektronik imza oluşturma ve doğrulama araçlarını, son kullanıcılara ve ESHS'lere sağlayan donanım üreticileri ve satıcılardır.²⁷ Elektronik imza ile İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ'in 8. maddesine göre, elektronik imza oluşturma araçlarının, CWA 14169 standardına uygun ve TS ISO/IEC 15408 (-1,-2,-3)'e veya ISO/IEC 15408 (-1,-2,- 3)'e göre en az EAL 4+ seviyesinde olması gerekmektedir.

2.3. Zaman Damgası

Yukarıda da belirtildiği üzere kayıtlı elektronik posta, iletinin kim tarafından ne zaman gönderildiğini, iletinin ne olduğunu ve içeriğın başkası tarafından değiştirilip değiştirilmediğinin yanında, gönderim zamanının da kesin olarak belirlenebildiği bir sistemdir. Gönderim zamanının kesin olarak belirlenmesini sağlayan zaman damgasının varlığıdır. Başka bir deyişle, iletinin gönderildiği zamanın herhangi bir kişi tarafından değiştirilemeyeceğinin garantisi, zaman damgasının varlığı sayesinde verilmektedir.

İletiyi alan taraf, iletinin halen geçerli olup olmadığını gönderildiği ana göre belirleyecektir. Başka bir ifade ile, iletinin geçerliliğinin belirlenmesi için imzanın atıldığı tarihin de kesin olarak bilinebiliyor olması gerekmektedir. Bunun yanında, iletim süresince iletiye herhangi bir müdahalede bulunulmuşsa, son işlem tarihi de zaman damgası sayesinde kayıt altına alınacağından söz konusu müdahale de alıcı tarafından kolayca tespit edilebilecektir.

Zaman damgası, EİK m. 3'te, '*bir elektronik verinin, üretildiği, değiştirildiği, gönderildiği, alındığı ve/veya kaydedildiği zamanın tespit edilmesi amacıyla, elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından elektronik imzayla doğrulanan*' kayıt olarak tanımlanmıştır.

²⁷ Sevim, T. age. s. 29.

Zaman damgası, elektronik imza için Kanunen belirlenmiş bir zorunluluk değildir. Kanunda, elektronik imza ile imzalanan verinin bütünlüğü içinde ‘zaman damgası’ zorunlu şart olarak öngörülmemiş olmakla beraber, Yönetmeliğin 31. maddesine göre ESHS’nin zaman damgası ve hizmetlerini sağlamakla yükümlü olduğu ve nitelikli elektronik sertifika sahibinin talebi üzerine bu hizmetin de sağlanması gerektiği düzenlenmiştir.

KEP Yönetmeliği’nin 4/v maddesi, zaman damgası bakımından yukarıda ifade edilen EİK m. 3’teki tanımı benimsemiştir. Bu kapsamda zaman damgası, kayıtlı elektronik posta sisteminde gönderilen iletinin zaman bakımından kesin olarak tespit edilmesi amacıyla kullanılacaktır.

3. Kayıtlı Elektronik Postanın İlgili Tarafları

KEP sisteminde KEP iletisinin iletimi için standart elektronik posta hizmetleri değil, yetkili KEPHS tarafından ‘tahsis edilen’ *kayıtlı* elektronik posta adresleri kullanılmaktadır. Bu tahsis, hesap sahibinin KEPHS’ye başvurması sonucunda kendisine KEPHS tarafından sağlanan bir hesabı ifade eder. Bu hesap ile hesap sahibi alıcıya, KEP vasıtası ile bir KEP iletisi gönderme yetkisini haiz olur. KEP iletisi, KEP sistemi içerisinde, KEPHS tarafından üretilen KEP delilini içeren ve KEPHS’nin işlem sertifikası ile imzalanmış iletidir.

KEP sistemi, yukarıdaki kısa açıklamadan da anlaşılacağı üzere çeşitli aktörleri bünyesinde barındıran bir sistemdir. Her ileti içeren sistemde olduğu gibi burada da bir gönderici ve bir alıcı bulunur. KEP sisteminde gönderici, hesap sahibi veya işlem yetkilisi olarak tanımlanmaktadır. Hesap sahibinin tüzel kişi olması halinde gönderici, işlem yetkilisi olarak tanımlanır. Benzer şekilde alıcı da, KEP sisteminin doğası gereği esasında hesap sahibi veya işlem yetkilisidir. Bunların dışında ESHS ve KEPHS de bu sistemin diğer aktörleridir.

Bu başlık altında, ilk olarak KEP sisteminin aktörleri ve ikinci olarak KEP hesabının açılması ve kapatılması incelenecektir.

3.1. Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısı (ESHS)

ESHS, 5070 sayılı EİK m. 8’de tanımlanan ve KEP sistemi içerisinde, KEPHS’ye işlem sertifikası sağlamakla yükümlü gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir. Yönetmeliğin 6/4 maddesinde, ‘*ESHS olarak veya 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamında işletmeci olarak faaliyet gösterenler KEPHS olmak için başvuruda bulunamaz.*’ denilerek ESHS olarak faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişilerin KEPHS olamayacakları belirlenmiştir.

ESHS’nin KEP sistemindeki rolü, sistemin temelini oluşturan elektronik imza ve zaman damgasını KEPHS’ye sağlamaktır. Belirtmek gerekir ki, KEPHS’ye sağlanacak bu elektronik imza ve zaman damgası, başka bir deyişle KEPHS’nin hizmetlerine ilişkin işlem verilerini imzalamak için kullandığı elektronik sertifika olan işlem sertifikasının KEPHS adına özgülenmiş olması gerekmektedir.

3.2. Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcısı (KEPHS)

Yukarıda da belirtildiği üzere KEP Yönetmeliği’nin 4/j maddesindeki KEPHS, tanımından da anlaşılacağı üzere, KEPHS olmanın temel şartı KEP sistemini kurmak ve işletmek amaçlarına özgülenmiş bir anonim şirket olunmasıdır. Başka bir deyişle kanun koyucu, anonim şirket formundan başka bir şekilde oluşturulacak bir tüzel kişinin KEPHS olamayacağını belirtmiştir.

Bunun yanında, yukarıda da belirtildiği üzere, KEPHS olmanın temel şartı ESHS veya elektronik haberleşme hizmeti sunan ve/veya elektronik haberleşme şebekesi sağlayan ve altyapısını işleten şirketlerden olmamaktır. Başka bir ifade ile yine kanun koyucu, ESHS olarak işgal eden kuruluşların KEPHS olamayacağına hükmetmiştir. Bu kapsamda KEPHS, elektronik imza ve zaman damgası için harici bir ESHS’den hizmet almak zorundadır. KEP Yönetmeliği gereği KEPHS’nin dahili bir elektronik sertifika hizmeti vermesi mümkün değildir.

KEPHS olmak amacı güden anonim şirketler, KEP Yönetmeliği'nin 6. ve devamı maddelerinde belirlenen usule göre gereken belgeleri Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na sunarak başvuruda bulunurlar. Kurum, iki ay içinde başvuruyu inceleyerek bir sonuca varır ve bu süreç sonucunda istenen hususları eksiksiz olarak yerine getirdiği belirlenen başvuru sahipleri KEPHS olarak yetkilendirilir.

KEPHS, KEP sistemindeki kilit noktalarda tek yetkili ve sorumludur. Bu kapsamda KEP Yönetmeliği'nin 16. maddesi ile KEPHS yükümlülükleri belirlenmiştir. Buna göre KEPHS;

a) Sakla-ilet ve sakla-bildir çalışma modellerinin biri veya her ikisi ile hizmet vermekle,

b) Sunmakta olduğu hizmetler için, bu Yönetmelikte belirlenen kriterlere uygun olarak bu hizmetlerin gerektirdiği güvenlik seviyelerine uygun ve güvenilir bir kimlik doğrulama mekanizması tesis etmekle,

c) KEP hesabının kullanıma kapatılmasına ilişkin taleplerin alınması ve derhâl gerçekleştirilebilmesi için yedi gün yirmi dört saat erişilebilir bir hizmeti sunmakla,

ç) KEP hesabının ve bu hesap üzerinden verilen hizmetlerin güvenliğini, gizliliğini ve bütünlüğünü sağlamakla,

d) Kişisel verilerin korunması için gerekli tedbirleri almakla,

e) KEP sisteminin tüm süreçlerine ilişkin günlük kayıtlarını güvenliğini, gizliliğini ve bütünlüğünü sağlayarak kayıt altına almakla,

f) KEP sisteminin tüm süreçlerinde oluşturulan KEP iletilerini ve KEP delillerini ilgili KEP hesabına

anlaşılabilir ve okunabilir bir şekilde iletmekle, hesap sahibinin talebi hâlinde, KEP hesabına gelen iletilerin teslim alınmasına ilişkin bilgileri, alternatif iletişim kanalları üzerinden bildirmekle,

g) KEP hesabına bir web ara yüzü veya elektronik posta istemci programları üzerinden güvenli bir şekilde erişilebilmesini, iletilerin okunabilmesini ve gönderilebilmesini sağlamakla,

ğ) Hesap sahibinin önceden onayını almak kaydıyla kendisine ait bilgiler ile KEP hesabı bilgilerinden oluşan KEP rehberini tüm hesap sahipleri ve işlem yetkililerinin erişimine yedi gün yirmidört saat kesintisiz olarak açık tutmakla, kendi sistemleri üzerinde bulunan KEP hesaplarına ilişkin değişiklikleri ilgili KEP rehberine gerçek zamanlı olarak işleyerek güncellemekle ve diğer KEPHS'lerle birlikte KEP rehberini gerçek zamanlı olarak güncel tutmak için gerekli teknik altyapıyı kurmak ve işletmekle,

h) KEP hesabının kullanılmasını sağlayan ara yüzleri engelli kişilerin de erişimlerini sağlayacak şekilde Tebliğ'de belirtilen standartlara uygun olarak hazırlamakla,

ı) KEP sisteminin tüm süreçlerine ve işleyişine ilişkin bilgi, belge ve elektronik veriler ile, işlemlerin yapıldığı zamana ve işlemleri yapan kişiye veya kişilere ait bilgileri içeren kayıtları gizliliğini, bütünlüğünü ve erişilebilirliğini koruyarak en az yirmi yıl süreyle saklamakla,

i) KEP hesabının ilk kullanımından önce hesap sahibini ve varsa işlem yetkilisini KEP sistemine ilişkin tüm süreçler hakkında bilgilendirmekle,

j) Sözleşmenin veya taahhütnamenin yenilenmemesi durumunda KEP hesabının kullanıma kapatılacağına ilişkin hesap sahibini ve işlem yetkilisini sözleşme veya taahhütname süresinin sona ermesinden üç ay önce uygun iletişim kanallarından en az birisi ile bilgilendirmekle,

k) KEP hesabının kapatılması sürecinde, herhangi bir mağduriyetin yaşanmamasını teminen gerekli tedbirleri almakla,

l) KEP sistemine ilişkin ana ve yedek sistemlerini Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulundurmakla,

m) KEP sistemindeki tüm imzalama süreçlerinde ESHS'ler tarafından KEPHS için oluşturulan işlem sertifikasını kullanmakla,

n) Hesap sahibinin veya işlem yetkilisinin talep etmesi hâlinde KEP delillerinin gerçek zamanlı olarak doğrulanması hizmetini sunmakla,'

yükümlüdür.

Yönetmeliğin bu maddesi, KEPHS'ye hem hesap sahibi tarafından sistemin kullanımı, hem de iletilerin saklanması bakımından sağlanacak teknik özelliklerin yanında, hizmet kalitesi bakımından da zorunluluklar öngörmektedir. İlgili maddede belirtildiği şekliyle KEPHS'nin sakla-ilet (*store and forward*) ve sakla-bildir (*store and notify*) çalışma modellerinden en az birinde hizmet vermesi gerekmektedir. Yönetmeliğin 1/u-ü maddelerine göre; 'sakla-ilet', KEP iletilerinin, alıcının veya göndericinin KEP hesaplarına

doğrudan ulaştırıldığı KEP çalışma modelini, 'sakla-bildir' ise KEP iletilerinin KEPHS'nin sistemlerinde tutulduğu ve alıcının ya da göndericinin söz konusu iletilere erişebilmesini teminen KEP hesaplarına bir bağlantı adresinin ulaştırıldığı KEP çalışma modelini ifade etmektedir.

Bunun yanında, hesap sahibi tarafından sisteme ulaşılması için bir web ara yüzü veya elektronik posta istemci programlarının sağlanması, KEP hesabına bu ara yüz veya programlar vasıtası ile ulaşılması ve sistemin belirlenen ara yüz veya program ile kullanılması öngörülmüştür. Ayrıca, yukarıda 2.1 Kayıtlı elektronik Posta Sistemi ile İlgili Süreçlere İlişkin Tebliğ başlığı altında belirtilen ve teknik özellikleri ayrıntılı şekilde incelenen W3C standardının zorunlu kılınması ile engelli kişilerin ulaşımı için de bir ara yüz öngörülmektedir. ESHS tarafından KEPHS için oluşturulan işlem sertifikasını kullanma; başka bir deyişle, söz konusu işlem sertifikasından başka bir sertifika kullanmama yükümlülüğü de teknik yükümlülüklerin sonuncusudur.

Hizmet kalitesinin sağlanması ve devamlılığı bakımından getirilen yükümlülükler ise teknik yükümlülükler nazaran sayıca oldukça fazladır. Öncelikle, KEP sisteminin en önemli özelliğinin gönderilen veya alınan elektronik iletinin güvenilirliğini sağlamak olması sebebi ile, KEPHS güvenilir bir kimlik doğrulama mekanizması tesis etmekle yükümlü kılınmıştır. Bu kapsamda KEP hesabı almak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin başvurusunda KEPHS'nin başvuru sahibinin kimliğini ne şekilde tespit edeceği Yönetmeliğin 9. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre, KEPHS başvuru sahibinin kimliğini;

'a) Gerçek kişiler için nüfus cüzdanı, pasaport, sürücü belgesi gibi fotoğraflı ve kimlik yerine geçen geçerli resmî belgelerle veya güvenli elektronik imza ile,

b) Tüzel kişiler tarafından sunulan bilgi ve belgeler için MERSİS vasıtasıyla MERSİS No ile'

tespit eder. Dolayısıyla, hesap sahibinin gerçek kimliği KEP Yönetmeliği'nin 16. maddesinde öngörülen 'güvenilir bir kimlik doğrulama mekanizması' ile belirlenmiş olacaktır. Bunun yanında, KEPHS'nin bilgilendirme ve erişilebilirlik sağlama yükümlülüğü vardır. KEPHS KEP hesabını, hesap sahibinin hesabın kullanıma kapatılmasına ilişkin talebinin alınması ve derhal gerçekleştirilebilmesi için her zaman hizmet sunmakla yükümlüdür. Ayrıca, hesap sahibini tüm süreç hakkında bilgilendirmek ve herhangi bir mağduriyetin yaşanmaması için gerekli tüm tedbirleri almakla yükümlüdür.

KEP sistemi, elektronik iletinin değiştirilmeden ulaştığını doğrulayan bir sistem olduğundan, KEPHS vermiş olduğu hizmetin güvenliğini, gizliliğini ve bütünlüğünü sağlamak ve sistem gerçek ve tüzel kişilere ait bütün bilgileri içerdiğinden söz konusu kişisel verilerin korunması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Bunun yanında, söz konusu iletilerin en az yirmi yıl süreyle saklanması da KEPHS'nin sorumluluğundadır. KEP iletilerinin doğrudan delil teşkil etmesi sebebi ile, KEPHS işlevine son verse, başka bir deyişle artık KEPHS olarak faaliyette bulunmayacak olsa dahi söz konusu iletileri en az yirmi yıl süreyle saklamak ve talep halinde yetkili mercilere sunmakla yükümlüdür. Bununla bağlantılı olarak KEPHS hesap sahibi veya işlem yetkilisinin talebi halinde KEP delillerinin gerçek zamanlı olarak doğrulanması hizmetini de sunmakla yükümlüdür. Yine bağlantılı olarak 16. madde, sisteme ilişkin tüm ana ve yedek sistemlerin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulundurulması hususunu öngörmüştür. Bu kapsamda KEPHS'nin '*server*'lerini yurtdışında tutması mümkün olmayacaktır.

KEPHS'ye getirilen yükümlülüklerden bir diğeri de, KEP hesabı bilgilerinden oluşan KEP rehberini hazırlamak ve kesintisiz olarak hesap sahipleri ve işlem yetkililerinin erişimine sunmaktır. Bu kapsamda, 28294 sayılı Kayıtlı Elektronik Posta Rehberi ve Kayıtlı Elektronik Posta Hesabı Adreslerine İlişkin Tebliğ 16 Mayıs 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmış ve yürürlüğe girmiştir. 6 Mart 2013 tarihli ve 28579 sayılı Resmi Gazete ile değiştirilen

Tebliğ, KEP hesabı adreslerinin yapısına ve KEP rehberinin oluşturulmasına, güncellenmesine, işletilmesine ve kullanılmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Tebliğin ilk halinde, gerçek kişiler için KEP hesabı adresi, T.C. kimlik numarası, adı ve soyadı; tüzel kişiler için ise, KEP hesabı adresi, MERSİS no., tüzel kişinin tam adı, ana faaliyet alanı, merkezinin bulunduğu il ve adres bilgileri KEP rehberinde tercihe bağlı olmaksızın yayınlanacak bilgilerin gerektiği düzenlenmiş iken; 6 Mart 2013 tarihli değişiklik ile, tüzel kişilerin MERSİS no. yanında ticaret sicil numarası ile de başvurularının alınması öngörülmüştür. İlk yayınlandığı haline göre KEP adresi seçiminde oldukça fazla serbestlik getiren Tebliğ, tüzel kişilerin yalnızca MERSİS no. veya ticaret sicil no. formatında değil, TüzelKişiAdı ve TüzelKişiAdı.Sayı formatlarında da hesap adresi seçilmesini mümkün kılmıştır. Bunun yanında, eklenen ‘kurumsal başvuru’ tanımı ile, tüzel kişilerin çalışanları, müşterileri, üyeleri veya hissedarları adına KEP başvurusu yapabilmesinin önü açılmıştır. Ancak bu taktirde, KEPHS’nin hesabı kullanacak kişiden bir taahhütname alınmasını talep etmesinin, gerçek kişiler adına; örnekte şirketlerin müşterileri adına, müşterilerinden izin almaksızın KEP hesabı açması tehlikesinin önüne geçeceği kanaatindeyim. Son olarak, Tebliğ’in son hali ile tüzel kişilerin KEP adreslerinin ‘@’ kısmından sonra, KEPHS kodundan önce kendi tüzel kişi isimlerini kullanmalarının yolu açılmıştır. Bu kapsamda, örneğin XYZ şirketinin çalışanlarından birine calisan@xyz.hsy.kep.tr hesabını alması mümkün olacaktır.

Tebliğ’in 5. Maddesi KEP Rehberinde yayınlanacak bilgileri ayrıntılı olarak düzenlemektedir:

‘KEP rehberinde yer alacak zorunlu ve isteğe bağlı alanlar;

a) Gerçek kişiler için;

<i>Alanlar</i>	<i>Zorunlu(Z)/İsteğe Bağlı(İ)</i>
----------------	-----------------------------------

<i>KEP Hesabı Adresi</i>	<i>Z</i>
<i>T.C. Kimlik Numarası</i>	<i>Z</i>
<i>Adı</i>	<i>Z</i>
<i>Soyadı</i>	<i>Z</i>
<i>Hesap Sahibinin Hizmet Alma Şekli</i> <i>(gönderici ve alıcı ya da sadece alıcı)</i>	<i>İ</i>
<i>Unvan</i>	<i>İ</i>
<i>Cadde Adı/Numarası ve Ev Numarası</i>	<i>İ</i>
<i>İlçe</i>	<i>İ</i>
<i>Şehir</i>	<i>İ</i>
<i>İmza doğrulama verisi</i>	<i>İ</i>
<i>Telefon Numarası</i>	<i>İ</i>

b) Tüzel kişiler için;

<i>Alanlar</i>	<i>Zorunlu(Z) /İsteğe Bağlı(İ)</i>
<i>KEP Hesabı Adresi</i>	<i>Z</i>
<i>MERSİS No. veya Ticaret Sicil No.</i>	<i>Z</i>
<i>Tüzel Kişinin Tam Adı</i>	<i>Z</i>
<i>Ana Faaliyet Alanı</i>	<i>Z</i>
<i>Merkezinin Bulunduğu İl</i>	<i>Z</i>

<i>Adres Bilgileri</i>	<i>Z</i>
<i>İşlem Yetkilisinin/Yetkililerinin Adı ve Soyadı</i>	<i>İ</i>
<i>İşlem Yetkilisinin/Yetkililerinin Unvanı</i>	<i>İ</i>

alanlarından oluşur.?

Maddede düzenlenen detaylı tablodan da anlaşılacağı üzere, gerçek kişiler bakımından yalnızca ad-soyad ve T.C. kimlik numarası zorunlu olarak KEP rehberinde yer alacaktır. Ancak tüzel kişiler bakımından yalnızca (yine gerçek kişi olan) işlem yetkilisine ait bilgiler isteğe bağlı kılınmıştır.

Belirtmek gerekir ki Tebliğde öngörülen bu sistem, özellikle gerçek kişilerin T.C. kimlik numaralarının kişisel veri niteliğini gözetmeksizin ‘paylaşılacak’ olması sebebi ile oldukça eleştirilmiştir. Ancak Tebliğ bu eleştirilerin önüne geçmek maksadı ile 5/3 maddesi ile KEP rehber kayıtlarının T.C. kimlik numarası ile sorgulanamayacağı hükmünü getirmiştir. Bu durumun tek istisnası 7/3. madde ile getirilmiştir; ancak arama sonucunun bir tek gerçek kişiye indirilememesi durumunda T.C. kimlik numarası ile aramaya devam edilebilecektir. Sorgulanan kişi, diğer tüm rehber alanlarının doldurulmuş olunmasına rağmen halen tek bir kayda indirgenememiş ise, rehber aranan kişinin T.C. kimlik numarası ile aranmasına müsaade eder. Başka bir deyişle, T.C. kimlik numarası ile arama son çare olarak öngörülmüştür. Bu kapsamda, yukarıda belirtilen eleştirileri bertaraf etmek maksadı ile, gerçek kişilerin hesap bilgilerinin hesap sahibinin onayı alınmaksızın KEP rehberinde yer alamayacağına hükmedilmiştir. Gerçek kişilerin bilgileri, kendileri açıkça onay vermediği sürece KEP rehberinde yer almayacaktır. Gerçek kişiler, KEPHS’ye açık ve yazılı bir onay vermedikçe, KEP rehberinde yer almazlar. Belirtmek gerekir ki bu durum tüzel kişiler için geçerli değildir. Zira ‘KEPHS, tüzel

kişilerin rehber kaydına, tüzel kişinin onayını almaksızın KEP rehberinde yer verir' (Tebliğ m. 6/b).

Bunun yanında, elektronik tebligat almaya zorunlu olan şirketler bakımından Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nde belirtilen ilgili makamlara bildirme zorunluluğunun, KEP hesabı bilgilerinin KEP Rehberinde yayınlanması ile sağlanıp sağlanamayacağı tartışılması gerektiği kanaatindeyim. Zira, günümüzde aynı anda devletin birçok kademesinde ve birçok kurumyla işlem yapan şirketler veya şirket topluluklarının, işlem yaptıkları her kuruma ayrı ayrı tebligata elverişli KEP hesaplarını bildirmesinin pratik olmayacağı inancındayım. Bu sorunun, hazırlanacak KEP Rehberine bir bölüm eklenmek sureti ile, şirketlerin hangi adreslerinin tebligata elverişli olduğunun belirtilebileceğini düşünüyorum. Bu sayede, hem tebligatı çıkartacak kurumlar şirketlerin tebligata elverişli adreslerine kolayca erişebileceğini, hem de KEP kullanımı ile zaten zorunluluk altına girmiş olan ticaret şirketlerinin, ayrıca bildirim yapma yükümlülüğünden de kurtulmuş olacağı fikrindeyim.

KEPHS, bu yükümlülüklerinin yanında opsiyonel olarak arşivleme hizmeti verebilir. Bunun yanında, KEPHS'nin kimlik doğrulaması hizmeti sunması da öngörülmektedir. Kimlik bilgilerinin iletimi, hesap sahibinin kimlik bilgilerini bildirmek istediği üçüncü kişilere veya kurumlara, hesap sahibinin talebi üzerine gönderilecek KEP İletisi aracılığı ile gerçekleştirilebilecektir.²⁸

3.3. Hesap Sahibi ve İşlem Yetkilisi

Hesap sahibi ve işlem yetkilisi olarak adlandırılan sistem aktörleri, KEP sisteminde KEPHS vasıtası ile KEP hesabı oluşturan kişileri ifade eder. Yönetmeliğin 1/ğ maddesinde hesap sahibi, adına KEP hesabı tahsis edilen gerçek kişiyi veya kamu veya özel hukuk tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır. İşlem yetkilisi ise Yönetmeliğin 1/ı maddesinde '*hesap sahibinin tüzel kişi*

²⁸ Keser Berber, Leyla. *Yeni Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde "Kayıtlı E-Posta Hizmet Sağlayıcıların Posta Kutusu ve Gönderim Hizmetleri ile Kimlik Doğrulama İşlevleri*. sf 3.

olduğu durumlarda ilgili KEP hesabına ilişkin işlemleri tüzel kişi nam ve hesabına yapan gerçek kişi veya kişiler' olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere işlem yetkilisi, KEP hesabının sahibinin özel hukuk tüzel kişisi olması halinde, KEP hesabının kontrolünü elinde tutacak, başka bir deyişle hesabı idare edecek kişiyi ifade etmektedir.

Hesap sahibi veya işlem yetkilisi, KEP hesabı ile iletilen orijinal elektronik iletinin alıcısı veya göndericisi olabilir. Belirtmek gerekir ki, KEP sisteminde gönderici veya alıcı olmak için mutlaka bir KEP hesabına sahip olunması gerekmektedir. Bu noktada alıcı, orijinal iletinin alıcısını konumundaki hesap sahibi veya işlem yetkilisini ifade ederken gönderici, orijinal iletinin göndericisi konumundaki hesap sahibi veya işlem yetkilisini ifade etmektedir (Yön. m. 1/a ve g). Hesap sahibi veya işlem yetkilisinin alıcı veya gönderici olarak ifade edilmesinde en önemli nokta, aşağıda daha ayrıntılı bir şekilde incelenecek olan hesap sahibinin seçimlik hakları hususudur. Zira hesap sahibi, hesabını yalnızca KEP iletilerini almaya, başka bir deyişle alıcı olmaya özgüleyebilmektedir. Bu konu aşağıda ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

KEP sistemi, elektronik iletinin gönderimi ve teslimatı da dahil kullanımına ilişkin hukuki delil sağlayan bir sistem niteliği taşıdığından göndericinin kimliği de dahil olmak üzere tüm bilgilerinin sistemde doğrulanabilir olması gerekmektedir. Başka bir deyişle KEPHS, elektronik iletinin öngörüldüğü şekilde kesin delil teşkil etmesini sağlamak için, hesap sahibinin (ve dolayısı ile de işlem yetkilisinin) kimlik bilgilerinin doğruluğundan emin olmak zorundadır. Bu doğrulama ancak güvenilir bir kimlik doğrulama mekanizması tesis etmekle sağlanabilir. Güvenilir kimlik doğrulama mekanizması Yönetmeliğin 16/1-b maddesi ile KEPHS yükümlülükleri arasında sayılmıştır. Bunun yanında, Yönetmeliğin 9. maddesi ise KEP hesabı başvurusunda bulunacak gerçek ve tüzel kişilerin kimlik tespitinin KEPHS tarafından ne şekilde yapılacağını belirtmiştir. Buna göre gerçek kişiler nüfus cüzdanları, kimlik yerine geçen diğer belgelerle veya güvenli elektronik imza ile; tüzel

kişiler ise MERSİS ve ticaret sicil numaraları ile başvuruda bulunacaklardır. Başvuru sırasında henüz verileri MERSİS'e aktarılmamış ve işlemlerini MERSİS uygulaması üzerinden gerçekleştirmeyen ticaret sicil memurluklarına bağlı tüzel kişilerin MERSİS numarası bulunmadığından, işbu tüzel kişilerin tespiti ticaret sicil memurluklarından alınacak ticaret sicil tasdiknamesi veya faaliyet belgesi ile tespit edilecektir (Yön. Geçici m. 1). Tüzel kişiler KEP hesabı başvurusunda bulunurken, hesabı tüzel kişi adına ve hesabına idare edecek işlem yetkilisinin kimlik bilgileri ile yetkili olduğunu gösteren belgeleri de KEPHS'ye bildirecektir.

KEPHS, başvurunun tamamlanmasını takiben hesap bilgilerinin güvenli bir şekilde hesap sahibine teslim edecektir (KEP Yönetmeliği m. 9/5). Ancak hesap, KEPHS ile başvuru sahibinin sözleşme veya taahhütname imzalamasından sonra (Yön. m. 10/1) ve hesap sahibinin (veya tüzel kişinin söz konusu olması halinde işlem yetkilisinin) güvenli elektronik imza ile onayının alınması ile gerçekleştirilecektir.

Bu noktada güvenlik için esas ve önemli nokta, KEP hesabının yalnızca ve sadece hesap sahibi tarafından kullanılması gerektiğidir. Gerçekten de, KEP sisteminin sağladığı güvenlik esasları, hesabın yalnızca KEPHS'ye başvuran ve KEP hesabı sahibi olmaya hak kazanan gerçek kişi tarafından kullanılması halinde geçerli olacaktır. Başvuru sahibinin tüzel kişi olması halinde, güvenlik esasları hesabın yalnızca tüzel kişinin KEPHS'ye bildirmiş olduğu işlem yetkilisi tarafından kullanılması halinde mümkündür. Yönetmeliğin 11/2. maddesinde de '*KEP hesabının, hesap sahibi tarafından kendi nam ve hesabına kullanılması esastır*' denilerek bu konunun önemini vurgulanmış, hesap sahibinin yükümlülüklerinin sayıldığı 17/5 maddesinde ise '*kimlik doğrulama amacıyla kendisine verilen bilgileri korumakla, üçüncü kişilerle paylaşmamakla ve başkasına kullandırmamakla yükümlüdür*' denilerek bu konuyu hesap sahibinin mevzuattan doğan yükümlülükleri arasına eklemiştir.

KEPHS tarafından oluşturulan kayıtlar ve KEP delillerinin Kanunen senet hükmünde olması, aksi ispat edilinceye kadar kesin delil sayılması, KEP sisteminin sorumluluğunun büyüklüğünü ortaya koymaktadır. KEP sistemi ile gönderilen elektronik iletiler, hukuken kesin delil teşkil etmektedir. Yönetmeliğin KEP sisteminin hukuki sonuçlarını düzenleyen 15. maddesi, KEP hesabı kullanılarak gerçekleştirilen tüm işlemlere ilişkin hukuki sonuçların hesap sahibi üzerinde doğacağını düzenlemiştir. Dolayısıyla, elektronik iletilerin gönderilmesi ve alınması noktasındaki bütün sorumluluk hesap sahibine aittir.

KEPHS'nin yükümlülüğü yalnızca hesaba erişim ve elektronik iletinin güvenli bir şekilde gönderildiği veya alınacağı hesaba ulaşması hususlarındadır. Bu kapsamda belirtilmesi gereken bir nokta da KEP hesabının kontrolüdür. Elektronik ileti hesaba ulaştıktan sonra hesap sahibinin hesabını geç kontrol etmesi veya hiç kontrol etmemesi gibi sebeplerden doğacak problemlerden KEPHS'nin sorumlu tutulması söz konusu olmayacaktır. Meğerki böyle bir durum altyapısal ve saire teknik problemlerden kaynaklansın. Dolayısıyla hesap sahibinden beklenen, KEP hesabına erişerek gelen iletileri düzenli olarak kontrol etmesidir. KEP Yönetmeliği 12/2. maddesi ile hesap sahibinin mücbir sebep halleri dışında hesabı her işgünü kontrol etmesini öngörmektedir. Zira maddede, *'mücbir sebep halleri dışında KEP hesabına erişilmemesi durumunda o işgünü içinde gelen iletinin ertesi işgünü hesap sahibine ulaştığı ve okunduğu kabul edilir'* denmektedir. Başka bir deyişle, KEP hesabına gönderilen iletilerin, hesap sahibi hesabını kontrol etmiş olsun ya da olmasın, bir işgünü içerisinde hesap sahibince okunduğu kabul edilmektedir. Belirtmek gerekir ki, Yönetmelikte öngörülen bir işgünü sürenin uygulamada pek çok probleme sebep olabileceği öngörülmektedir.

Hesap sahibi, başvuru için KEPHS'ye gerekli belgeleri tam ve doğru olarak sağlamakla ve bilgilerinde olan değişiklikleri KEPHS'ye derhal bildirmekle yükümlüdür. Bu noktada KEPHS'nin kendisine sağlanan kimlik belgesi veya

güvenli elektronik imzanın güvenilirliğini KEP hizmetinin gerektirdiği güvenlik seviyelerine uygun ve güvenilir bir kimlik doğrulama mekanizması ile azami dikkatle kontrol etmesi ve doğrulaması gerekmele beraber, gereken tüm güvenlik seviyelerine uygun hareket edildiği halde hesap bilgilerinin örnekse çalınmış olmasından doğacak zararların bu noktada kusursuz sorumluluk esaslarına göre değerlendirilmesi gerekebilecektir. Dolayısıyla, gereken tüm güvenlik seviyelerine uygun davranmış bir KEPHS'nin hesap sahibi tarafından yanlış bilgiler verilmesi sebebiyle doğacak zarardan sorumlu olmayacağı görüşünü savunmak bu noktada daha doğru olacaktır.

3.3.1. Hesap Sahibinin Seçimlik Hakları

Hesap sahibi, yukarıda açıklanan sakla-ilet ve sakla-bildir çalışma modellerinden birini seçebilmesinin yanında, KEP hesabını yalnızca alıcı veya hem alıcı hem gönderici olarak kullanma hakkını da haizdir. Başka bir deyişle, hesap sahibinin KEP hesabının yapısı konusunda iki adet seçimlik hakkı bulunmaktadır. Buna göre hesap sahibi KEP hesabını;

1. Sakla-ilet ve sakla-bildir çalışma modellerinden birini seçerek ve
2. Yalnızca alıcı veya hem alıcı hem de gönderici olarak kullanabilir.

Bu noktada önemli olan husus, gerçek kişi hesap sahibinin hesabı yalnızca alıcı olarak kullanacağını belirtmesi halinde KEP hesabı açılışı için güvenli elektronik imzanın bir zorunluluk olmamasıdır. KEP hesabını yalnızca alıcı olarak kullanacak olan gerçek kişi hesap sahipleri, başvurularını ıslak imza ile de gerçekleştirebileceklerdir.

4. Kayıtlı Elektronik Posta Hesabının Açılması ve Kapatılması

Hesap sahibi ve işlem yetkilisi bölümünde KEP hesabının açılması ve hesap açılışında gerekli belgeler ayrıntılı olarak incelendiğinden bu bölümde yalnızca KEP hesabının kapatılmasına değinilecektir. KEP hesabının kullanıma kapatılması aşağıda belirtilen şekillerde olabilir. Aşağıda belirtilen durumların gerçekleşmesi halinde KEPHS, kullanılmı kapatma talebinde bulunma yetkisi

bulunan kişinin kimlik bilgilerini doğrulayarak alacak ve hesap kapatma işlemini gerçekleştirecektir.

Kullanıma kapatılan KEP hesabından ileti gönderimi ve alımı engellenecekse de, hesap en az üç ay erişime açık tutulacaktır (Yön. m. 13/4). Kullanıma kapatılan KEP hesabının arşiv bilgileri Yönetmelikçe belirlendiği şekliyle en az yirmi yıl süreyle saklanacaktır (Yön. m. 16/1). Ancak belirtmek gerekir ki bu süre Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin 9/5 maddesi ile elektronik tebligat gönderileri bakımından otuz yıla çıkarılmıştır.

KEP hesabı her ne şekilde kapatılırsa kapatılsın, KEPHS'nin bu konudaki yükümlülüğü *'herhangi bir mağduriyetin yaşanmamasını teminen gerekli tedbirleri almaktır'* (Yön. m. 16/k).

4.1. Hesap Sahibinin Talebi veya Ölümü

KEP hesabı, hesap sahibinin talebi veya ölümü halinde kullanıma kapatılır. Yönetmeliğin 13. maddesi, KEP hesabının kullanıma kapatılmasına ilişkin talebin ya bizzat hesap sahibi tarafından ya da hesap sahibi ile KEPHS arasındaki sözleşme veya taahhütname ile belirlenen kişi veya kişiler tarafından yapılır demektir. Bu kapsamda, her ne kadar ölüm halinde bu konu dijital miras gibi oldukça kapsamlı ve tartışmalı bir konu dahilinde değerlendirilecekse de, miras hukuku hükümlerinin buraya da uygulanacağı, KEP hesabının kapatma işleminin, sözleşme veya taahhütnamede belirtilmemiş olsa dahi varisler tarafından yapılacağını; söz konusu kapatma işlemi yapılmadan hesaba gelen iletilerin ise yine varislerin tasarrufunda bulunacağı görüşünü savunmak yerinde olacaktır.

4.2. Sözleşme ile Belirlenen Durumun Gerçekleşmesi

Hesap sahibi ile KEPHS arasındaki ilişkinin sözleşmesel bir ilişki olması sebebi ile KEP hesabının kapatılması da taraflar arasındaki yazılı sözleşmede belirlendiği şekilde yapılacaktır. Bu kapsamda, KEP hesabının kullanılması belirli bir süreye tabii tutulmuş olabileceği gibi, sözleşme taraflardan birinin

mevzuattan doğan veyahut da sözleşme ile belirlenmiş yükümlülüklerine aykırı hareket etmesinden dolayı da sona erebilir. Nitekim Yönetmeliğin 11/3. maddesi de, *'KEP hesabı kullanılarak yapılabilecek işlemler ve sonuçları KEPHS ile hesap sahibi arasında imzalanan sözleşme veya taahhütname ile belirlenir'* demektedir.

Bununla beraber, KEPHS'nin *'sözleşmenin veya taahhütnamenin yenilenmemesi durumunda KEP hesabının kullanıma kapatılacağına ilişkin hesap sahibini ve işlem yetkilisini sözleşme veya taahhütname süresinin sona ermesinden üç ay önce uygun iletişim kanallarından en az birisi ile bilgilendirme'* yükümlülüğü bulunmaktadır (Yön. m. 16/j). Bu kapsamda, taraflar arasındaki sözleşme ile KEP hesabı kullanımına bir süre sınırlaması getirilmiş olursa dahi, KEPHS bu süre sona ermeden üç ay önce hesap sahibine bildirimde bulunmak zorundadır. Bu sayede KEP sisteminin hesap sahibinin arzusu doğrultusunda sürekli olarak kullanılması söz konusu olacaktır.

4.3. KEPHS'nin Faaliyetine Son Vermesi veya Verilmesi

KEP hesabının kullanıma kapatılmasının bir yolu da KEPHS'nin ortadan kalkmasıdır. Bu konu KEPHS'nin faaliyetine kendisinin son vermesi veya BTK'nın son vermesi olarak iki başlık halinde incelenecektir.

4.3.1. KEPHS'nin Faaliyetine Son Vermesi

KEPHS faaliyetine son verme başvurusunu BTK'ya faaliyetine son vermeden en az üç ay önce bildirmekle yükümlüdür. KEPHS bu bildirimini yaptığı tarihten itibaren KEP hesabı başvurusu kabul edemez.

KEPHS, Yönetmeliğin 16/j maddesi gereği, hiçbir mağduriyetin yaşanmaması için gereken tüm tedbirleri almakla yükümlüdür. Bu kapsamda, KEPHS BTK'ya yaptığı yazılı bildirim takiben, faaliyetine son verme kararını kendi internet sitesinden yayımlar ve hesap sahiplerine bildirimde bulunur.

KEPHS, bünyesinde bulunan KEP hesaplarını, ilgili KEP delillerini ve KEP sistemi kayıtlarını herhangi bir KEPHS'ye devrebileceği Yönetmeliğin 22/3.

maddesinde düzenlenmiştir. Ancak bu noktada belirtmek gerekir ki, fıkranın yazımındaki bir gramatik hatadan ötürü, faaliyetine son veren KEPHS'nin bir ay önceden devir hakkına haiz olduğu mu, yoksa devralacak KEPHS'nin bir ay öncesine kadar faaliyette bulunması gerektiği anlaşılamamaktadır. Kanun koyucunun burada hesap sahiplerini koruma saiki ile hareket ettiğini düşünmenin daha doğru olacaktır. Dolayısıyla her ne kadar devralacak KEPHS'nin en az bir ay süredir faaliyette olması önemli ise de, burada daha önemli olan nokta faaliyetine son veren KEPHS bünyesinde bulunan KEP hesaplarının salimen devrinin sağlanmasıdır. Bu kapsamda, söz konusu 'bir ay' ibaresinin faaliyetine son veren KEPHS'nin hesapları devir süresini belirlemek maksadı ile yazıldığı kanaatindeyim. Zaten 22/5. maddede de '*Faaliyetine son verme tarihinden bir ay öncesine kadar devir işleminin gerçekleştirilememesi*' ifadesi ile de bir aylık sürenin faaliyetine son verme tarihini belirtmek için yazıldığı açık olarak anlaşılmaktadır.

Faaliyetine son veren KEPHS, '*KEP sistemine ilişkin tüm bilgi, belge ve elektronik verileri devralan KEPHS'ye devretmek ve kendi işlem sertifikasını iptal ettirerek imza oluşturma verisini ve yedeklerini imha etmekle*' yükümlüdür (Yön. m. 22/4). Verilen bir aylık sürede devir işlemlerinin gerçekleştirilememesi halinde KEPHS, hesap sahiplerini bilgilendirerek KEP hesaplarını faaliyetine son vereceği tarihte kullanıma kapatır, '*kendi işlem sertifikasını iptal ettirerek imza oluşturma verisini ve yedeklerini imha eder ve KEP sisteminin tüm süreçlerine ve iletişimine ilişkin bilgi, belge ve elektronik verileri en az yirmi yıl süreyle saklar*' (Yön. m. 22/5).

4.3.2. KEPHS'nin Faaliyetine Son Verilmesi

Yönetmeliğin 21. maddesi BTK tarafından KEPHS'nin faaliyetine son verilmesini düzenlemektedir. Buna göre;

'(1) KEPHS'nin faaliyetinin devamı sırasında başvuruda istenen bilgi ve belgelerde yer alan hususlardan birini veya birkaçını kaybettiğinin tespit edilmesi hâlinde

KEPHS'ye bu eksikliğin giderilmesi için Kurum tarafından bir aya kadar süre verilir ve KEP sisteminin güvenliğinin tehlikeye düşmesi, alıcı ve gönderici haklarının yaygın ihlali, birlikte çalışabilirlik ilkelerine riayet edilmemesi gibi durumlarda bu süre içinde KEPHS'nin faaliyeti durdurulur. Verilen sürenin sonunda eksikliğin giderilmemesi hâlinde KEPHS'nin faaliyetine Kurum tarafından son verilir ve yetkilendirilmesi iptal edilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen faaliyete son verme hâllerinden birinin gerçekleşmesiyle faaliyetine son verilen KEPHS, faaliyete son verme kararının tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde faaliyette bulunan herhangi bir KEPHS ile KEP hesaplarının, ilgili KEP delillerinin ve KEP sistemi kayıtlarının devri konusunda anlaşılabilir. Kurum, taraflar arasında anlaşma sağlanması durumunda, faaliyetine son verilen KEPHS'nin oluşturduğu KEP hesaplarının, ilgili KEP delillerinin ve KEP sistemi kayıtlarının anlaşma sağlanan KEPHS'ye devredilmesine karar verir. Faaliyetine son verilen KEPHS ile faaliyette bulunan herhangi bir KEPHS arasında onbeş gün içinde anlaşma sağlanamaması durumunda Kurum, devir işleminin faaliyette olan herhangi bir KEPHS'ye yapılmasına re'sen karar verir. KEP hesaplarını, ilgili KEP delillerini ve KEP sistemi kayıtlarını devralan KEPHS gerekli işlemleri başlatır ve bir ay içinde bu işlemleri tamamlar. Kurum, uygun görmesi hâlinde, bir ayı geçmemek üzere ek süre verebilir.

(3) KEPHS, Kurumun faaliyete son verme kararının tebliğinden itibaren KEP hizmeti sunamaz.

(4) Faaliyetine son verilen KEPHS, KEP sistemine ilişkin tüm bilgi ve belgeleri devralan KEPHS'ye devreder ve kendi işlem sertifikasını iptal ettirerek imza oluşturma verisini ve yedeklerini imha eder.

(5) Kurum, devir işleminin re'sen yapılacağı herhangi bir KEPHS'nin bulunmaması durumunda, faaliyete son verdiği KEPHS'nin oluşturduğu KEP hesaplarının kullanıma kapatılmasına karar verir. Faaliyetine son verilen KEPHS bu işlemleri tamamladıktan sonra kendi işlem sertifikasını iptal ettirerek imza oluşturma verisini ve yedeklerini imha eder ve KEP sisteminin tüm süreçlerine ve işleyişine ilişkin bilgi, belge ve elektronik verileri en az yirmi yıl süreyle saklar.

(6) Kurum, KEP hesaplarının, ilgili KEP delillerinin ve KEP sistemi kayıtlarının devrine ilişkin kararı internet sayfasında yayımlar. Faaliyetine son verilen KEPHS, devir işlemine ilişkin kararları hesap sahiplerine ve işlem yetkililerine duyurur ve internet sayfasında yayımlar.'

Bu noktada belirtmek gerekir ki, başvuruda istenilen bilgi ve belgelerin kaybedilmesi ve KEP sisteminin güvenliğinin tehlikeye düşürülmesi ile alıcı ve gönderici haklarının yaygın ihlali hallerinde KEPHS'nin faaliyete son verilmesi oldukça yerinde bir düzenleme olmuştur. Bununla beraber, maddede geçen 'birlikte çalışabilirlik ilkelerine riayet edilmemesi gibi durumlarda' ifadesi, net olmaması sebebi ile keyfi uygulamalarla KEPHS'nin faaliyetinin durdurulması sonucunun doğabileceği izlenimi vermektedir. *Teknoloji nötr* ve durumdan bağımsız, her duruma uygulanacak bir mevzuat oluşturulmaya

çalışılmış, bu ifade de tam olarak bu fikirle Yönetmeliğe girmiştir. Ancak, KEPHS'nin faaliyetine hangi durumlarda son verileceği kanaatimce somut olarak ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde belirlenmeli ve KEPHS'nin de bu durumları bilerek davranması sağlanmalıdır.

5. Kayıtlı Elektronik Postanın Türkiye ve Dünyada Kullanılması

Yönetmeliğin 14. maddesi, '*KEPHS, KEP sistemi içerisinde bir elektronik iletinin gönderilmesi ve alınması dışında elektronik belgelerin saklanması, güvenli iletişim ve elektronik ortamda güvenilir üçüncü taraf hizmetleri gibi katma değerli hizmetler*' sunabileceğini belirterek KEP sistemi ile başkaca hizmetlerin de sağlanabilmesinin yolunu açmıştır.

5.1. Kullanım Alanları

Kayıtlı elektronik posta, iletinin ulaştığını, gönderildiği zamanı ve içeriğin değiştirilmediğini kanıtlayan bir sistem olması sebebi ile çalışmalarını elektronik ortamda güvenli olarak sürdürmek isteyen her kişi ve kurumun tercihidir. Nitelikleri sebebi ile yalnızca elektronik posta olarak kullanılmasının yanında, bulut bilişim hizmetlerini de içermesi sebebi ile güvenli arşiv amacıyla da kullanılmaktadır.

Devlet dairelerinin hantal yapısının ortadan kaldırılması ve işlemlerin hızlı bir şekilde ilerlemesi amacıyla, özellikle elektronik tebligat ve elektronik apostil uygulamaları çeşitli ülkelerde hali hazırda başlamıştır. Bunların yanında, elektronik fatura, elektronik senet, sigorta şirketleri bakımından kullanımı kolaylaştıracak elektronik poliçe ve Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortak çalışması sonucunda kullanımına başlanması öngörülen elektronik rapor da KEP sistemi kullanılarak yapılabilecek elektronik işlemlerin başlıcaları olarak göze çarpmaktadır.

Özellikle Mevzuat kısmında açıklanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin de yürürlüğe girmesi ile, anonim, komandit ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlere yapılacak tebligatların tamamı Posta ve Telgraf Teşkilatı (PTT)

vasıtası ile şirketlerin KEP hesaplarına yapılacaktır. Bu kapsamda mevcut mevzuat ile her ne kadar elektronik tebligat sağlayıcı olarak idare (PTT) işaret edilmiş ise de, gerek zorunlu gerekse ihtiyari elektronik tebligat alıcıları bakımından KEP hesaplarının edinilmesi hususunda PTT'den hesap alımı zorunlu kılınmadığından, KEPHS'lerin sayısında yakın zamanda bir artış beklenmekte, ülkemizde bu alanda oluşacak pazarın gün geçtikçe büyümesi öngörülmektedir.²⁹

5.1.1. Dünyada Kullanım

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1999 tarihinde Eyalet Kanunlarını Yeknesaklaştırma Komiserleri Ulusal Konferansı'nda³⁰ kabul edilen Elektronik İşlemleri Yeknesaklaştırma Kanunu (UETA)³¹ ve Küresel ve Ulusal Ticarete Elektronik İmza Kanunu (ESIGN)³² ile *'herhangi bir kanunda yazılı olma kuralı var ise, elektronik kayıtların bu gerekliliği karşıladığı'*³³ ve *'herhangi bir kanunun imza gerektirmesi halinde, elektronik imzanın bu gerekliliği karşıladığı'*³⁴ kabul edilmiştir. Bu mevzuat ile ABD, elektronik kayıtların da belge niteliğinde olduğunu kabul etmiştir. Bu Kanunların yürürlüğe girmesi ile ABD'de ayrıca bir mevzuata gerek duyulmaksızın, bu Kanunlarda tanımlanan gereklilikleri içeren elektronik imza ile imzalanmış elektronik postalar ayrıca bir kayda gerek duyulmaksızın kayıtlı elektronik posta kabul edilmektedir. Ancak bizim mevzuatımızda KEPHS olarak tanımlanan işi yapan oldukça fazla sayıda şirket de mevcuttur.

²⁹ Bu konudaki ayrıntılı bilgi için bkz.: <http://www.internetlawturkey.com/pages/elektronik-tebligat-yoenetmeligi-hakkinda>

³⁰ The National Conference of Commissioners on Uniform State Laws

³¹ The Uniform Electronic Transaction Act; Amerika Birleşik Devletleri'nde 1999 yılında 46 eyalet tarafından kabul edilmiştir. Illinois, New York ve Washington eyaletleri bu Kanunu onaylamamış olsa da, elektronik imza konusunda kendilerine ait ayrı kanunları bulunmaktadır. <http://www.ncsl.org/issues-research/telecom/uniform-electronic-transactions-acts.aspx>

³² The Electronic Signatures in Global and National Commerce Act

³³ 27.05.2012 tarihinde http://www.rpost.com/pdf/rpost_close_deal_with_registered_r-mail_2005v.pdf

³⁴ UETA §§ 7(c) ve 7(d) ESIGN §101(a) maddeleri.

Avrupa’da ise, ilk bölümde de bahsedildiği üzere Türk Mevzuatına da kaynak teşkil eden Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü³⁵ gerek genelde elektronik imza, gerekse özel olarak kayıtlı elektronik posta ile ilgili birçok düzenleme yapmıştır.

a. Amerika Birleşik Devletleri

- *ABD Hükümeti’nin KEP Kullanım Pratiği ve Yasal Dayanağı*³⁶

ABD’de elektronik işlemlerin uygulanabilirliği “Electronic Signatures in Global and National Commerce Act” (E-SIGN)³⁷ adındaki 2000 tarihli bir federal yasa sayesinde mümkün olabilmekteyken Avrupa Birliği’nde ise elektronik işlemlerin geçerliliği 1999 tarihli Electronic Signatures Directive (Elektronik İmzalar Direktifi) ve 2000 tarihli Electronic Commerce Directive (Elektronik Ticaret Direktifi) ile sağlanmıştır.³⁸ ABD’nin E-SIGN yasası, tutarsızlıkla içeren eyalet yasalarının yerine geçmekle birlikte, Uniform Electronic Transactions Act (UETA) isimli yasa da yeknesak bir eyalet hukuku olarak National Conference of Commissioners on Uniform State Laws (“NCCUSL”)³⁹ isimli özel yapıdaki bir yüksek komisyonerler kongresi tarafından 1999’da oluşturulduktan sonra şu an itibariyle 40 eyalet tarafından iç hukuka aynen alınmış durumdadır.

Bu bahsi geçen yasalar elektronik işlemlerin önündeki engelleri kaldırmakta ve elektronik kayıtların sırf elektronik ortamda elde edilmiş olmaları nedeniyle

³⁵ The European Telecommunications Standards Institute (ETSI), www.etsi.org

³⁶ ABD mevzuatında e-işlemler ve KEP konusunda çok detaylı açıklamalar için Bkz., “The Legal Requirements for Creating Secure And Enforceable Electronic Transactions”, Thomas J. Smedinghoff, <http://www.bmck.com/ecommerce/article -electronic- transactions2.doc>

³⁷ 1 Ekim 2000 tarihinden itibaren ABD’de yürürlüğe girmiş bulunan “Electronic Signatures in Global and National Commerce Act” (“E-SIGN”), S. 761, P.L. 106-229, 15 U.S.C. 7001

³⁸ Avrupa Birliği iç pazarındaki belli başlı elektronik ticaret hususları açısından bilgi toplumu hizmetlerinin yasal unsurlarını açıklayan 8 Haziran 2000 tarihli E-ticaret Direktifi “Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council” tam metni için Bkz.,

www.europa.eu.int/ISPO/ecommerce/legal/documents/2000_31e_c/2000_31ec_en.pdf

³⁹ ABD eyaletlerinin yasalarını yeknesaklaştırmakla görevli bu yapının detayı için Bkz., <http://www.uniformlaws.org/>

geçerli yasal delil kabul edilmemesi sorununun önüne tam anlamıyla geçilmesini sağlamış bulunmaktadırlar. Öyle ki, başkaca herhangi bir yasaya bakılmasına gerek kalmaksızın bizzat E-SIGN kanunun “bir imza, sözleşme ya da başka bir kayıt sırf elektronik ortamda olduğu ya da oluşturulduğu için geçersiz sayılamaz”⁴⁰ maddesi durumu özetlemektedir. Bununla birlikte UETA yasası da “bir kayıt ya da imzanın sırf elektronik formda bulunması yasallıklarını ya da icra kabiliyetlerini etkilemez”⁴¹ maddesiyle buna destek vermektedir.

UETA daha da olumlu iki cümlelik düzenleme olarak: “eğer bir yasa bir kaydın yazılı olmasını zorunlu koştuktaysa: bir elektronik kayıt bu yasanın isteğine uygun sayılacaktır” ve “eğer bir yasa bir imzanın gerekliliğini şart koştuktaysa: bir elektronik imza da yasanın isteğinin karşılamaya yetecektir”⁴² maddeleriyle elektronik kayıtların ve e-imzanın geçerliliğini yasal düzlemde daha da perçinlemiştir.

Buna çok benzer bir düzenleme içeren Avrupa Birliği Elektronik İmza Direktifi’de üye devletlerin “elektronik imzanın yasal geçerliliğinin sırf elektronik ortamda bulunması nedeniyle kabul edilmemesi halini” kesin olarak engellemelerini gerektirmektedir.⁴³

- *Rpost’un ABD Mevzuatına Uygun Olarak Sunduğu Hizmet*⁴⁴

RPost, elektronik alandaki iletişim faaliyetlerinin yürütülmesi açısından E-SIGN ve UETA yasalarına tam uyumlu olarak güvenilir hizmet sunan bir şirket olarak 2003 yılından itibaren ABD Federal Hükümeti’nce akredite edilmiş durumdadır ve de sunduğu yasal tebligat çözümlerinin devlet dairelerince

⁴⁰ E-SIGN, 15 U.S.C. § 7001(a).

⁴¹ UETA § 7(a)

⁴² UETA §§ 7(c) and 7(d)

⁴³ Elektronik İmza Direktifi, madde 5

⁴⁴ Bu bölümdeki bilgiler genel olarak sektör lideri durumundaki Rpost şirketinin sayfalarındaki bilgilerden derlenmiştir. Detaylar ve güncellemeler için bkz., <http://www.rpost.com/industries/government>

sürekli olarak kullanılması söz konusudur. RPost şirketinin KEP hizmeti ABD Federal Hükümeti'nce ABD Kongresi'nin bir kolu olan Devlet Muhasebe Dairesi ve ABD Ticaret Bürosu ve benzeri devlet dairelerinin yazışmaları için her gün kullanılmaktadır.

RPost, güvenlik, izleme, teslimat kanıtı gibi hizmetleri geleneksel posta şirketlerinin sunduklarıyla aynı seviyede garantili olarak sunabilmektedir. Bununla birlikte RPost, klasik fiziksel yöntemleri sunan şirketlerin asla rekabet edemeyecekleri günler yerine dakikalar içinde teslimat, fiziksel posta ya da güvenli e-imza yöntemlerine oranla %60 oranında daha ucuz olmak bir dizi ekstra hizmeti de başta devlet olmak üzere tüm müşterilerine sunabilmektedir.

- *RPost Gönderilerinin Yasal Delil Olarak Kullanılması*

2007 yılında alanında tecrübeli bilişim hukuku avukatlarından oluşan bir danışma kurulu RPost'un sunduğu KEP hizmeti hakkında derinlemesine bir hukuki pratik incelemesi yaptılar. Bu inceleme sonucunda elde edilen bulgulara göre, KEP hizmeti kullanılarak gönderilen e-postalar yasal kanıtlar hakkındaki federal mevzuata göre ABD mahkemelerinde ve yasal yargı mercilerinde kabul edilebilir tam yeterli yasal kanıt hükmüne haizdirler.

Bununla birlikte ABD'de başta New York City, Chicago, Los Angeles, District of Columbia, Denver, Atlanta, Cincinnati, Cleveland, King County (Seattle), Clark County (Las Vegas), Maricopa County (Phoenix), Hennepin County (Minneapolis), Fayette County (Lexington, Kentucky) baroları olmak üzere bugün itibariyle yirmiden fazla önde gelen hukuk kurumu RPost'un verdiği KEP hizmetlerini onaylayıp kabul etmiş ya da bizzat destekleyip sponsor olmuştur. Bu kurumlar arasında ABD'nin önde gelen barolarının yanı sıra Virginia Eyalet Hükümeti, New Mexico Eyalet Hükümeti, Colorado Eyalet Hükümeti, Hawaii Eyalet Hükümeti, Utah Eyalet Hükümeti ve Puerto Rico Devleti de bulunmaktadır.⁴⁵

⁴⁵ Bilgi için bkz., http://www.rpost.com/pdf/registered_email_and_the_law_2005v.pdf

b. Birleşik Krallık

Birleşik Krallık'ta (BK) geçerli bulunan ilgili mevzuat oldukça açık ve şüpheden uzaktır. BK'da KEP sisteminin resmi ya da özel tebligatlarda kullanılmasını zorunlu koşan bir yasa ya da bu yönde bir mevzuat maddesi bulunmamaktadır. Bununla birlikte KEP'in uyuşmazlıkların çözümünde yarar sağladığı da BK yasa uygulayıcılarının üzerinde fikir birliğine vardığı bir gerçektir. Standart hususlar içeren ilgili BK tebligat yasasına göre, bir tebligat ilgili bulunduğu işin olağan yürütümünde kullanılan herhangi bir formda olabilmektedir. Avrupa ülkeleri arasında yasal talepler hakkındaki kılavuz da 44/2001 sayılı AB Konsey kararıyla aynı yöndedir: "Her bir üye devletin kendi iç hukuklarınca bir şekilde izin verilmiş olan servisler her şekilde Avrupa içinde yasal taleplerin iletilmesi için kullanılabilir durumdadırlar". Bu nedenle BK dahilinde özel şirketler isterlerse KEP hizmetlerini kullanabilir ya da temel yasa maddesine uygun olmak üzere ilgili işin yürütülmesinde kullanılan herhangi bir yolla da her türlü yazışma ya da yasal tebligatlarını yapabilirler.

2008 başlarında İngiliz Standartları Enstitüsü'nce ABD menşeli RPost firmasının hizmetleri "Yasal Kabul Edilebilirlik" yasasının gereklerine göre bir dizi incelemeden geçirilmiştir. Sonuç olarak Enstitü, RPost'un KEP dahil servislerinin BK'da mahkemeler önünde kabul edilebilir yasal kanıtlar ürettiğini ve özellikle ilgili incelenen KEP örneklerinin de gönderilme zamanı, gönderilmiş olup olmama, içeriğinin değişmemiş ve belirlenebilir olması gibi yönlerden BK mevzuatına tam uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

BK'da bazı özel teşebbüs firmalarının da kurdukları www.copyright.co.uk ve benzeri web siteleri vasıtasıyla ilgili hizmetlerin duyurularını gerçekleştirdikleri görülmektedir.

www.copyright.co.uk sitesinde yer alan bilgilere göre⁴⁶, mahkemelerde ve icra dairelerindeki işlemlerde ve yazışmalarda güvenilir yasal sonuçlar elde

⁴⁶ Bu bölümde yer alan bilgilerin detayları için genel olarak bkz. http://copyright.co.uk/send_a_registered_e_mail.html

edebilmek adına KEP hizmeti BK'da hizmete sunulmuş durumdadır. Bu sitede bahsi geçen hizmet BK yasal yargı mercilerinin dışında da teklifler, sözleşmeler, fesihler ve benzeri ticari yazışmalar için ve ayrıca da aksi ispatlanamaz yasal kanıtlar ya da iletiler oluşturmak için kullanılabilir. www.copyright.co.uk sitesinde sunulan hizmetin esas amacının ise genel olarak yazışma ve dokümanların ticari ya da yasal açılardan sahip olması gereken bütünlük, doğruluk ve değiştirilemezlik hususlarını içermesinin sağlanması ve en temelde ise telif hakkı sahiplerinin bu haklarını en güvenilir ve hızlı şekilde mevzuata tam uygun şekilde koruması ve eserlerini saklamaları için olduğu görülmektedir.

BK'da kurulu bulunan pek çok ticari şirket ve eser sahibi gerçek kişi ve onların yasal temsilcileri www.copyright.co.uk hizmetlerinden faydalanmak suretiyle; adliyedeki mahkeme icra dairesi veya noter kanalıyla onaylanmış bir KEP göndermek suretiyle yasal ispat değeri en üst noktada bir üçüncü kişiler arası e-posta yazışması elde edilebilmektedir.

BK'da bu tür bir yazışmanın ispat kudretini üst düzeye çıkaran nitelikleri ise, tam ve kesin olarak hangi tarihte gönderildiğinin bilinebilmesi, içeriğinin değiştirilemez olması, göndericinin ve alıcının tam kimliğinin kesin olarak bilinebilmesi, dijital olarak şifrelenmiş e-posta eklerinin gerektiğinde dakikalar içinde ilgili görevli huzurunda açılabilmesi ve tüm bu hususların mahkeme icra dairesi kanalıyla da kayıt altına rahatlıkla alınabiliyor olmasıdır.

Sonuç olarak KEP hizmeti kullanan bir gerçek ya da tüzel BK vatandaşı sadece zaman ve para tasarrufu yapmış olmakla kalmamakta hem e-posta yazışmasının varlığının kanıtına ve ilgili e-posta için otuz yıl boyunca saklanacak olan arşivlerdeki tüm bilgilere erişebilmekte hem de esas olarak daha önemlisi uygulamada tüm BK ve tüm dünya dahilinde bir dava durumunda hakime ya da çevrimiçi bir banka hesabında ilgili memura basit bir internet bağlantısı kanalıyla gerekli yasal dokümanları iletebilmek için güvenli bir internet sitesi arayüzü de elde etmektedir.

c. İtalya

İtalya, 1997 yılında elektronik iletinin hukuken uygulanabilir olduğuna karar vermiş, 2005 yılında ise, 2 yıllık teknik testlerden sonra ise PEC sisteminin kanuni alt yapısı hazırlamıştır. İtalya’da sistemin tamamı DigitPA (National Center for Informatics in the Public Administration of Italy) adı verilen kurum tarafından yürütülmektedir.

İtalya, 11 Şubat 2005 tarihli Kararname ile KEP sistemini “certified e-mail (cep)” olarak (posta elettronica certificata – PEC) hukuk sistemine entegre etmiş ve KEP sistemi bu tarihten itibaren ülkede kullanılmaya başlanmıştır. CAD Kanunu’nun 47/1-2 maddesi devlet daireleri arasındaki iletişimin gönderilen tarafın belirlenebilir olması halinde elektronik posta marifetiyle yapılmasını düzenlenmektedir. Maddenin 2. fıkrasında gönderilen tarafın belirlenebilir olmasının yolları sayılmıştır. Buna göre, gönderilen tarafın belirlenebilir olması, gönderinin elektronik imza ile imzalanmış olması veya 11 Şubat 2005 tarihli Kararname ile onaylanmış olan elektronik posta sistemlerinin kullanılmış olması ile mümkündür.⁴⁷

PEC, 29 Kasım 2008 tarihli Kararnamenin 16. maddesinde yer alan ‘ulusal bir stratejik çerçeve belirleyerek vatandaşları desteklemek üzere acil adımlar atmak’ ifadesini gerçekleştirmek amacıyla çıkarılan 6 Mayıs 2009 tarihli Kararname ile ‘İdari İşlerin Dijitalleştirilmesi ve Teknolojik Gelişme Departmanı’nın kurulması ile kullanılmaya fiili başlanmıştır. Departman talep eden her vatandaşa ücretsiz olarak KEP adresi vermekle yükümlüdür. Verilen bu KEP adresi vatandaş ile idare arasındaki tüm yazışmalarda kullanılacaktır.

İtalyan hukukuna göre, şirketler ve serbest çalışan iş sahipleri (esnaf, serbest meslek erbapları) PEC marifetiyle iletişim kurmakla yükümlüdür. 179 numaralı Kararname’nin değişen 5. maddesine göre, bu yükümlülük serbest girişimcileri de Aralık 2013’ten itibaren bünyesi kapsamına alacaktır.

⁴⁷ İlgili kanunun İtalyanca tam metni için bkz., <http://www.digitpa.gov.it/Amministrazione-digitale/CAD-testo-vigente>

Bu noktada denilebilir ki, İtalya’da talep eden her İtalyan vatandaşının (ve geçerli bir oturma izni olan diğer ülke vatandaşlarının) idari işlerini halletmek için kullandıkları bir KEP adresleri vardır ve bu adres İtalyan Posta Servisi tarafından ücretsiz olarak verilmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, PEC sistemi avukatlar için zorunlu kılınmış durumdadır. Ayrıca daha önceden PEC sahibi olduğunu deklare eden kullanıcılar, idari dokümanlarını yalnızca PEC ile talep edebilmektedir. Devletin ücretsiz olarak yalnızca gerçek kişilere sağladığı bu KEP adresini vatandaşlar yine sadece idare ile olan ilişkilerinde kullanabilmektedir. Teknik olarak bu KEP adresine sahip olan gerçek kişiler idareden başka hiçbir KEP adresine gönderimde bulunamamakta ve aynı şekilde, başka bir KEP adresinden de gönderi alamamaktadır.

PEC kullanıcıları KEP hizmetinden faydalanabilmek için, 19 EURO + KDV ödeyerek 3 (üç) yıl geçerli olacak bir elektronik imza almak zorundadırlar.

İtalyan KEP sistemini diğer ülkelerdeki KEP sistemlerinden ayıran en önemli nokta, sistemin içindeki takvim uygulamasıdır. Ücretli olan takvim uygulamasına göre, idare vatandaşları vergi borçları gibi idareyle ilgili işlemlerini gerçekleştirmeleri için uyarılmaktadır.

İtalya’da KEP kullanımının bir örneği ise, işçilerin hastane ve benzeri kurumlardan aldıkları raporları elektronik ortamda işverene gönderilmesinin sağlanmasıdır. Birçok olumsuz yanının tartışılmakta olduğu bu sisteme göre, hastalık izni kullanan çalışanlar, sağlık kurumlarından almaları gereken raporları kağıt ortamında değil, elektronik ortamda hazırlatarak işverenlerine doğrudan gönderilmesini sağlamaktadırlar.

Bugün İtalya’da yirmiden fazla KEPHS vardır ve İtalyan Noterler Birliği 2005’ten beri aktif olarak KEPHS olarak faaliyet göstermektedir.⁴⁸

⁴⁸ İtalya’daki KEP hizmet sağlayıcıların güncel listesi için bkz., http://www.digitpa.gov.it/pec_elenco_gestori

İtalya'daki sistemin Türkiye'den en önemli farkı, Türk KEPHS'lerin Yönetmelik gereği yirmi yıl saklamak zorunda oldukları bilgileri İtalyan KEPHS'lerin yalnızca iki yıl boyunca saklamakla yükümlü olmasıdır.

İtalya'da PEC marifetiyle adli tebligat yapılmakta olup 2013 yılı itibariyle kullanımının daha da yaygınlaşacağı öngörülmektedir. Zira İtalyan hukuk muhakemesi kanunu ve iflas kanunlarında bu elektronik ortamda adli tebligat yapılmasına dair değişiklikler yapılmıştır. 16. madde ile hukuk mahkemelerinde görülecek olan davalarda, karşı tarafın PEC adresinin olduğu veya ihbar ve ihtarları almaya elverişli başka bir elektronik posta adresi verdiği durumlarda, kalem ile iletişimin ve tebligatların tamamının çevrimiçi yöntemlerle yapılacağını düzenlenmiştir. 17. madde ile ise, iflas prosedürlerinin KEP ve diğer çevrimiçi teknolojilerin kullanılmasıyla elektronik olarak yapılacağını düzenlemiştir. Bunlar, iflas bildirim, tasfiye memuru tarafından alacaklılara yapılacak olan bildirimler, iflas başvurusunun alacaklılara bildirim olarak belirlenmiştir. İflas halinde kayyum ve alacaklılar arasındaki ilişki, hükümet komiseri ve alacaklılar arasındaki ilişki ve alacaklılar arasındaki iletişim, özellikle büyük şirketlerin söz konusu olduğu durumlarda elektronik ortamda yapılacaktır.

d. Almanya

İdare, vatandaşlar ve şirketler için güvenli iletişim hizmeti sağlama amacı güden Alman De-Mail Kanunu Mayıs 2011'de yürürlüğe girmiştir. Mart 2012'den itibaren ise toplamda üç adet De-Mail servis sağlayıcı (bizdeki adıyla KEPHS) güvenli elektronik posta hizmetini sağlamakta olup iki şirket ise BSI'dan akreditasyon için onay beklemektedir.

Alman sisteminde dört farklı gönderim seçeneği bulunmaktadır. Bunlar, 'kişisel', 'gönderim onaylı', 'teslim onaylı' ve KEPHS tarafından mesajın iletildiğini gösteren 'alındı'dır.

2007 yılından beri kullanılan Elektronisches Gerichts- und Verwaltungspostfach (EGVP) sistemi ile mahkemeler ile diğer idari organlar arasındaki iletişimin tamamı elektronik ortama taşınmış durumdadır. De-mail'e gelen en önemli eleştirilerden biri, sistemin dışarıdan hiçbir şekilde elektronik posta alamıyor olması ve dolayısıyla da EGVP sisteminden de e-posta alamamasıdır.

e. Fransa

Fransız hukukunda, Şubat 2011 tarihli bir Kararname ile sözleşmelerin elektronik ortamda gönderilmesi ile sonuç doğurmasına karar verilmiştir. Ancak sözleşmelerin elektronik ortamda yapılabileceğinin belirlenmesine rağmen, Türk hukukundaki gibi bir KEP sistemleri bulunmamaktadır.

Fransız posta hizmet sağlayıcısı La Poste'un 'kayıtlı' elektronik posta olarak verdiği hizmet, hizmeti talep eden kişinin elektronik ortamda hazırladığı dokümanın "La Poste" internet sitesi vasıtası ile kaydının alınıp basıldıktan sonra alıcıya gönderilmesidir. Fransa'da bizim anladığımız anlamda bir KEP sistemi de, KEPHS'ler de mevcut değildir. Bununla beraber, "You Post It" ve benzeri internet siteleri vasıtası ile KEP'in sağladığı yararlar kanunen mümkün kılınmıştır ve bu sayede delil kabul edilen elektronik posta ile gönderiler sağlanmaktadır.

f. Hollanda

Hollanda'nın, elektronik posta ile ilgili herhangi bir yazılı kuralı bulunmamakla beraber, mahkemeler tarafından gönderilen tebligatlar halen yalnızca kağıt ortamında gönderilebilmektedir. Hollanda Medeni Kanunu'nun ilgili 6:82 maddesi tebligatların ancak ve ancak yazılı olabileceğini öngördüğünden elektronik posta ile tebligat gönderilmesi konusu uzun süredir tartışılan bir konu olmakla beraber, Hollanda Yüksek Mahkemesi 2007 yılında elektronik posta ile tebligat gönderilebileceğine hükmetmiştir. Ancak adli tebligatlar mahkemeler tarafından yalnızca kağıt ortamında gönderilmektedir.

Hollanda'da KEP sistemine benzer bir sistem bulunmamaktadır, fakat mahkemelerden gönderilen tebligatlar hariç olmak üzere, ihtar ve ihbarlar elektronik posta marifetiyle yapılabilmektedir. Ancak bu gönderilerin hukuken geçerliliğinin sağlanması bakımından KEP veya benzeri bir sistem öngörülmemiştir.

5.1.2. Türkiye'de Kullanılması Planlanan Alanlar

Türkiye'de mevzuat, 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmesi planlanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 18/3 ve 1525/2 maddeleri ile kayıtlı elektronik posta sistemini ticari işletmeler bakımından benimsemiş, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda 19 Ocak 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 6099 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle de tebligat işlerinde de KEP sisteminin kullanılmasının önü açılmıştır.

Yukarıda da açıklandığı üzere, Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin de yürürlüğe girmesi ile, anonim, komandit ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlere yapılacak tebligatların tamamının PTT vasıtası ile şirketlerin KEP hesaplarına yapılması öngörülmüştür.

Türkiye, e-Devlet kapısını açarak en aktif kullanan ülkelerden biri olarak, KEP'i en kısa sürede sistemine entegre ederek, halihazırda başlamış olduğu elektronik dönüşüme devam edecek, bu kapsamda devlet dairelerinin hantal yapısı ve bürokratik işlemlerin uzun sürecinin etkilerini ortadan kaldıracaktır. Bu kapsamda KEP sisteminin öncelikle elektronik tebligat ve elektronik fatura bakımından kullanılması öngörülmektedir. Bu kullanım örneklerinin yanında, özellikle sigorta şirketlerinin çevrimiçi ortamda elektronik olarak poliçe düzenlemesinin yolu açılacaktır. KEP sisteminin aktif olarak kullanılacağı başka bir alan ise elektronik rapordur. Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın ortak çalışması sonucunda kullanımına başlanması önerilen elektronik rapor ile gerek işçi ve memurların, gerekse öğrencilerin alacakları sağlık raporları, raporu hazırlayan doktor tarafınan çevrimiçi ortamda elektronik olarak ilgili daireye gönderilebilecek,

bu kapsamda yine KEP sisteminin güvenilirliği sayesinde raporu talep eden kişinin rapor üzerinde oynama yapılmasının önüne geçilmiş olacaktır.

Bu örneklerin haricinde BTK'nın aşağıda ayrıntılarıyla incelenecek olan elektronik apostil ve buna benzer Noterlik işlemlerinin elektronik ortamda hızlıca ve güvenli bir şekilde yapılması konusunda çalışmaları da bulunmaktadır.

II. ELEKTRONİK APOSTİL

1. Genel Olarak

Yukarıda açıklanan elektronik imzanın aktif olarak uygulanmaya başlanması ve günlük çevrimiçi hizmetleri kolaylaştırmasıyla bu alandaki yeşil teknolojinin farkına varan devletler, idari işlerin güvenli elektronik donanım ve yazılımlarla oldukça düşük maliyetlerle gerçekleştirilebileceğini farkettiler. Bu noktada mevcut posta hizmetlerinin yüksek maliyetleri, düşük maliyetli elektronik servislere yönelmeyi sağladı. KEP sistemi, bu anlamda hem ucuz ve hızlı, hem de güvenli iletimi sağlaması sebebiyle tercih edilir hale geldi. Elektronik olarak oluşturulan veya fiziksel olarak oluşturulup elektronik ortama aktarılan apostil belgelerinin, gerek talep eden kişiler, gerekse kurumlar arasında KEP sistemi ile gönderilip alınması ve hatta arşivleme hizmetinin bir benzeri olan elektronik kayıt sistemi ile saklanması sebebiyle elektronik apostil, güvenli elektronik imza ile kullanılan KEP sisteminin bir uzantısı, bir kullanım örneğini teşkil etmektedir.

1.1. Apostil

Apostil kullanımı, 5 Ekim 1961 tarihli Yabancı Devlet Belgeleri için Mevzuat Yaratma Gerekliliğinin Ortadan Kaldırılması Hakkında Hague Konvansyonu⁴⁹ (Apostil Konvansiyonu) sayesinde yapılmaktadır. Dünya çapında 96 ülkenin taraf olduğu Apostil Konvansiyonu üye ülkeler tarafından hazırlanan kamusal dokümanların Konvansiyona üye olan diğer ülkelerde de ayrıca bir onaya gerek duyulmaksızın kullanılmasını sağlamaktadır.

Halen birçok ülkede Apostil uygulaması ‘el’ ile yapılmakta, ‘devlet onayı’ belgelerin arkasına zımbalanmaktadır. Bunun yanında, Apostil belgelerinin ileride çıkabilecek sorunları peşinen önlemek maksatlı onaylayan kurum

⁴⁹ The Hague Convention of 5 October 1961 Abolishing the Requirement of Legislation for Foreign Public Documents (Apostille Convention)

tarafından tıpkı Türk Noter sisteminde yapıldığı gibi saklanması, yani kayda alınması birçok ülkede ya hiç ya da gerektiği şekilde yapılamamaktadır.

Günümüzde her devlet her gün yüzlerce, hatta binlerce Apostil belgesi basmakta, bu belgeleri onayladıkları diğer belgelere manuel olarak zımbalamaktadır. Bu, gereksiz iş gücü kullanımı bakımından olduğu kadar, gereksiz kağıt tüketimi bakımından da büyük problem teşkil etmektedir. Üstelik kolayca değiştirilebilir olması bakımından güvenli bir yöntem olmaktan da oldukça uzaktır.

Kaynakların gün geçtikçe azaldığı günümüzde, olabildiğince yeşil teknoloji kullanmak ve kağıt kullanımını azaltmak oldukça önemlidir. Bu sebeplerle daha düşük maliyetli, daha yeşil ve her şeyden önemlisi daha güvenilir bir sistem olan elektronik apostil uygulamasına kısa zamanda geçilmesi planlanmaktadır.

1.2. Elektronik Apostil ve e-APP projesi

Bilindiği üzere Apostil belgesi, yalnızca belge üzerindeki imzanın doğruluğunu ve belgeyi imzalayan veya hazırlayan kişinin akli melekelerinin yerinde olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, Apostil belgesinin belgenin içeriğini tasdik fonksiyonu bulunmamaktadır. Bu kapsamda, güvenli elektronik imza ile yaratılacak bir elektronik apostilin de, Apostil belgesinden beklenen imza doğrulama işlemini sağlayacağı açıktır.

Uluslararası arenada elektronik apostil (e-APP) adıyla bilinen elektronik apostil projesi, Türkiye'nin de tarafı olduğu Hague Konvansiyonu bünyesinde bulunan, Türkiye'nin de üyesi olduğu⁵⁰ Hague Konferansı (HccH)⁵¹ ile Ulusal Noter Birliği⁵² tarafından yürütülmektedir. e-APP projesi ile elektronik apostil tasdiki ve kullanımı (e-Apostil) ile apostillerin yaratılması ve kaydının tutulması (e-

⁵⁰ Hague Konvansiyonu ve Hague Konferansı birbirlerinden ayrı şeyler olduğundan bu şekilde ifade edilmektedir. Üye ve taraf devletlerin tamamını görmek için: http://www.hcch.net/index_en.php?act=states.listing

⁵¹ İng. *Hague Conference on Private International Law*

⁵² İng. *National Notary Association*

Kayıt) için düşük bütçeli, işlevsel ve güvenli bir yazılımın kullanılmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Taraf devletler arasında ayrıca bir anlaşma yapılmasına gerek kalmaksızın uygulanmaya başlanabilecek proje, 2007 yılından beri çeşitli devletler tarafından aktif olarak kullanılmaktadır.

e-APP projesinin amacı, taraf devletler arasındaki yardımlaşmayı ve işbirliğini artırmak ve kolaylaştırmaktır⁵³. Proje ilk olarak, 2003 yılında düzenlenen Özel Komisyon toplantısında Hague Apostil Konvansiyonu'nun pratik ve işlevsel bir uygulama örneği olarak ileri sürülmüş, 2005 yılında düzenlenen e-Noter ve e-Apostil Forumu'nda ise uygulamaya nasıl dahil edileceği konuşulmaya başlanmıştır. Bu tarihten itibaren, aralarında ilk kullanım örnekleri gösteren Belçika ve Kolombiya'nın da bulunduğu dokuz ülkede halen aktif olarak kullanılan e-APP programı, Amerika Birleşik Devletleri'nin de çeşitli eyaletlerinde aktif olarak kullanılmaktadır. Türkiye ise HccH'ye elektronik apostil kullanma isteğini resmi olarak bildirmiştir. Bu kapsamda KEP Mevzuat bölümünde bahsedilen Torba Kanun ile 02 Mart 1950 tarihli ve 5584 sayılı Posta Kanunu'nda yapılması planlanan değişiklik ile, Kanununun 1. maddesinin D bendinden sonra gelen bentlerin teselsül edilmesi, yerine E bendi olarak;

'E) Resmi belgeyi imzalayanın sıfatı ile imzasının doğruluğunun ve gerektiğinde belge üzerindeki mühür veya damganın aslı ile aynı olduğunu teyid maksadıyla Türk Makamları; idari belgeler için valilikler, adli belgeler için ise ağır ceza mahkemesi kuruluşu olan merkezlerdeki adli yargı adalet komisyonu tarafından gerçekleştirilen o belgenin tasdikini havi apostil işlemlerini, 20/6/1984 tarihli ve 3028 sayılı Kanun ile onaylanan "Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması

⁵³ **Bernasconi**, Christophe ve **Hansberger**, Rich. *Electronic Apostille Pilot Program (e-APP) Memorandum on Some of the Technical Aspects Underlying the Suggested Model for the Issuance of Electronic Apostilles*. 18 Mart 2007. s. 3.

Sözleşmesi'nin 6 ncı maddesi uyarınca elektronik ortamda münhasıran yürütmek, kağıt ortamdaki apostilleri elektronik ortama aktarmak ve süreci elektronikleştirmek bununla ilgili Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı'nın görüşleri alınarak yönetmelik çıkarmak.'

ifadesinin getirilmesi planlanmaktadır. Dolayısıyla mevcut durumda elektronik apostil işlemlerinin PTT tarafından yapılması öngörülmektedir.

2. Mahiyeti

Elektronik apostil, Apostil belgesinden beklenen tasdik ve kayıt işlevlerini elektronik olarak, e-Apostil ve e-Kayıt parçalarıyla sağlamaktadır.

Belirtmek gerekir ki, elektronik apostilin her iki parçası da yetkili merciiler tarafından kullanılacak şekilde oluşturulacaktır. Bu kapsamda, e-Apostil'in oluşturulması ve e-Kayıt'ın tutulması bakımından elektronik apostili oluşturmaya yetkili makam ve elektronik apostili almaya yetkili makam, ki alıcı aynı zamanda e-Apostilin ve e-Kayıdın geçerliliğini de onaylayacaktır, oluşturulan elektronik apostilin her iki parçasını da kullanmayı haiz olacaktır.

2.1. E-Apostil (*Electronic Apostilles*)

E-Apostil, elektronik apostilin oluşturulma ve kullanılma aşamalarını ifade eden kısımdır. e-Apostil, aşağıda teknik özellikleri ayrıntılı olarak açıklanacak olan PDF teknolojisini kullanarak, elektronik apostil belgesinin oluşturulmasıdır.

Planlanan ve tavsiye edilen kullanıma göre e-Apostil iki şekilde yapılabilecektir:

- Elektronik formda ve
- Kağıt formunda.

Elektronik formda e-Apostil, yetkili kişinin dijital imzasıyla elektronik ortamda oluşturulacak Apostil belgesini ifade eder. Diğer taraftan kağıt formunda oluşturulacak e-Apostil ise, mevcut durumda oluşturulacak Apostil belgesinin taranarak elektronik ortama aktarılmasını ifade etmektedir. Her iki durumda da Adobe Acrobat ile PDF teknolojisi kullanılacaktır.

Bu kapsamda, dijital imza e-Apostilin alıcısı tarafınan kolayca teşhis ve tahlil edileceğinden, belgenin bütünlüğünün bozulmadığı ve gönderen kişinin yetkili olup olmadığı kolayca belirlenebilecek, bunun yanında belgenin geçerliliği inkar edilemeyecektir.

2.2. E-Kayıt (*Electronic Registers of Apostilles*)

E-Kayıt, elektronik apostil projesinin kayıt ayağını oluşturur. Hem kağıt formda, hem de elektronik olarak oluşturulmuş e-Apostil için kullanılabilir.

Apostil kayıtlarının alıcı otorite tarafından güvenli bir şekilde tutulmasını sağlayan bu sistem, Apostilin başkaca bir onaya gerek kalmaksızın direkt olarak kullanılmasını sağlamaktadır.

3. Elektronik Apostilin Teknik Özellikleri

Elektronik apostilin temeli, yukarıda ayrıntılarıyla açıklanan dijital imzaya dayanmaktadır. Yetkili makam, sahip olduğu dijital imza ile e-Apostili imzalayacak ve PDF teknolojisi kullanılarak elektronik apostili oluşturacaktır.

3.1. Elektronik İmza

Elektronik imza konusu yukarıda ayrıntılı olarak incelendiğinden bu bölüm altında tekrar olmaması bakımından bir kez daha açıklanmayacaktır. Ancak bu noktada, yukarıda verdiğim bilgilerin de ışığında belirtmek gerekir ki, elektronik apostil bakımından geçerli olan ve kullanılması planlanan elektronik imza, güvenli elektronik imzadır. Başka bir deyişle elektronik apostil, yalnızca güvenli elektronik imza ile oluşturulabilecektir.

3.2. Elektronik İmzanın *Adobe* ile Doğrulanması - ‘PDF’

3.2.1. Adobe Acrobat

Adobe Acrobat, Adobe şirketi tarafından aşağıda açıklanacak olan PDF teknolojisinin okunmasını sağlayan yazılımdır.

3.2.2. *PDF*

İngilizce *portable document format* ifadesinin kısaltılmışı olan PDF, ‘taşınabilir belge biçimi’ olarak Türkçe’ye çevrilmişse de bu çeviri hiç kullanılmamıştır. PDF, çeşitli platformlar arasında taşınabilecek belgeler oluşturmak amacıyla üretilmiş bir sayısal dosya biçimidir. 1995 yılında Adobe şirketi tarafından geliştirilen PDF, bugün dosya paylaşımında bir dünya standardı haline gelmiştir.

3.2.3. Elektronik İmzanın Adobe ile Doğrulanması

Elektronik imzanın Adobe ile doğrulanması konusunda başlıca üç yöntem vardır:

1. Göndericiyi arayıp gönderinin yapıp yapılmadığını öğrenilmesi,
2. Göndericinin dijital sertifikasının geçerliliğini kontrol edilmesi,
3. Kansas örneğinde olduğu gibi tarayıcı yoluyla incelenebilecek bir sertifika geçerlilik listesi yaratılması.

Adobe’nin sağladığı güvenlik prosedürü, belgeyi alan tarafın gönderenden bağımsız olarak gönderenin kimliğini belirlemeye olanak sağlayan bir sistemdir.⁵⁴ Alıcı gönderenin kimliğinin ya göndericiyi doğrudan arayarak ya da gönderenin güvenlik sertifikasını denetleyerek yapabilir. Bu güvenlik prosedürünü tamamlayıp göndericinin gerçek olduğundan emin olduğunda, Adobe sistemine göndericinin dijital sertifikasını ‘güvenli’ olarak işleyebilir. Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere, PDF gösterici birçok yazılımın

⁵⁴ Standart ve profesyonel Adobe Acrobat kullanımı değişik kullanım sonuçları doğurabilir. Bu noktada kullanıcı ülkenin yeknesak bir uygulama yaratmak maksadı ile kullanım hususunu bir karara bağlaması beklenmektedir.

aksine Adobe sisteminde, güvenlik sertifikalarının kullanıcı (alıcı) tarafından denetlenerek güvenilir olup olmadığına karar vermesi gerekmektedir. Bu tanıma ve güvenilirliğin onaylanması işlemi yalnızca bir kereye mahsustur. Aynı göndericiden gelecek diğer iletiler için her seferinde aynı prosedürün işletilip ayrıca bir onay alınmasına gerek yoktur.⁵⁵

Alicıların burada belirtilen onay yöntemlerinden başka yöntemleri benimsemeleri ve kullanmaları da mümkündür.

3.3. Açık Anahtarlı Altyapı – AAA (*Public Key Infrastructure – PKI*)

Açık anahtarlı altyapı sistemi, ‘matematiksel olarak birbirleriyle eşsiz uyum gösteren bir çift sayısal anahtarın simetrik olarak şifreleme fonksiyonu yerine getirmek amacıyla kurgulanması mantığına dayanır’.⁵⁶ Başka bir deyişle AAA, elektronik işlemlerde tarafların, birbirlerinin kimliklerini de kanıtlayabilecekleri şekilde birbirlerini tanımlamalarına olanak sağlayan ve dijital imza yoluyla taraflar arasında sağlanan iletişimin inkar edilememesinin sağlandığı platformdur.⁵⁷ Elektronik apostil, Adobe PDF dijital imza onaylama modeli AAA’nın işletim esaslarına dayanarak çalışmaktadır.

AAA’nın sağladığı kimlik kanıtlama, bütünlük sağlama ve inkar edilememe fonksiyonları elektronik apostil sisteminde kullanılmasının başlıca sebepleridir. AAA, elektronik apostil açısından da önem taşıyan kilit aktörler içermektedir. Bunlardan en önemlileri Sertifika Otoritesi (Belgelendirme Kurumu – *Certificate Authority / CA*) ve Kayıt Otoritesi’dir (*Register Authority / RA*). CA, AAA ile oluşturulan her işlemde yer alan bağımsız üçüncü kişi olup AAA’nın imzalanacağı dijital sertifikayı oluşturmakla görevlidir. Diğer taraftan RA ise CA ile birlikte çalışan ve dijital sertifika talebinde bulunan kişinin kimlik

⁵⁵ Bernasconi, C. ve Hansberger, R. Age. s. 4.

⁵⁶ Sevim, Tuğrul. Age. s. 7.

⁵⁷ AICPA/CICA, WebTrust Program for Certification Authorities, Vs. 1.0, 25 August 2000, s, 10-11.

bilgilerini doğrulayan tarafı ifade etmektedir. Bu kapsamda, bizim mevzuatımızca tanımlanmış kayıtlı elektronik posta sistemi açısından değerlendirme yapmak gerekirse belirtmek gerekir ki, AAA oluşturulmasında kilit aktörlerden CA Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısı iken, RA Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcısı konumunda olacaktır. Bu noktada belirtmek gerekir ki, elektronik iletişimde güvenliğin sağlanması bakımından CA ve RA kayıtlarının denetlenebilir olması çok önemlidir.

HccH, elektronik apostil bakımından gerekli AAA'ya beraber kullanılabilir veya ona eklenebilecek üç güvenilir method belirlemiştir. Buna göre aşağıda belirtilen yöntemler güvenlik methodu olarak kullanılabilir.

- Uygulama Beyan Vesikası (*Certificate Practice Statement – CPS*):
- Dijital sertifikaların oluşturulması ve kullanılması konusunda kamusal veya özel bir şirketin varlığı.
- Çevrimiçi Durum Beyanı Protokolü (*Online Certificate Status Protocol – OSCP*):

Bunun yanında, Birleşmiş Milletler organlarından UNCITRAL tarafından hazırlanan Elektronik İmza Modeli Kanunu⁵⁸ ile belirlenen kurallara uygun hazırlanan ve kullanılan elektronik imza ve Adobe sistemi içinde kullanılan güvenli elektronik imza prosedürünün birlikte kullanımı ile mümkün olan en güvenli kullanımın söz konusu olacağı öngörülmektedir.

Tüm bu bilgilerin ışığında, her ne kadar elektronik sistemlerin, özellikle apostil gibi yetkili kişilerce yapılması öngörülen işlemlerin güvenlik bakımından hassasiyeti gidermediği iddia edilebiliyorsa da, kanımca yukarıda açıkladığım teknik hususlar bu endişeleri gidermeye yetecektir. Zira mevcut durumda kağıt formda takdim edilen Apostil belgesinin de değiştirilmesinin oldukça kolay olduğu açıktır. Elektronik apostil sistemi, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, mevcut Apostil sisteminden güvenlidir.

⁵⁸ UNCITRAL 2011 Model Law on Electronic Signatures

4. Elektronik Apostilin Oluşturulması ve Kullanımı⁵⁹

Elektronik apostil oluşturulması, Apostil talebinde bulunan kişinin ilgili yetkili makama Apostil belgesinin verileceği belgenin kağıt formunda veya elektronik formda dzenlenmiş haliyle başlar.⁶⁰

Apostil dzenlenecek belge PDF formatında değil ise belge öncelikle PDF formatına çevrilmelidir. Bu noktada kağıt formundaki belgenin öncelikle taranarak elektronik formata çevrilmesi gerekmektedir. Belge PDF formatına çevrildikten sonra, aşağıda görülen elektronik apostil belgesini dzenlenmesi gerekmektedir.

⁵⁹ Bu bölümün hazırlanmasında HccH tarafından hazırlanan ‘Step-by-Step Instructions to Issue an e-Apostille as Suggested Under the e-APP’ dokümanından faydalanılmıştır. 30 Mayıs 2012 tarihli; <http://www.e-app.info/documents/eApostilleStepbyStepInstructions.pdf>

⁶⁰ Türkiye’de Apostil dzenleme makamı, birçok ülkenin aksine Noter değil, illerde valilik, ilçelerde kaymakamlık, ayrıca adli belgeler için ağır ceza mahkemeleri başkanlıklarıdır.

APOSTILLE
(Convention de La Haye du 5 octobre 1961)

1. Country:

This public document

2. has been signed by:

3. acting in the capacity of:

4. bears the seal/stamp of:

Certified

5. at: 6. the:

7. by:

8. No:

9. Seal/stamp: 10. Signature:

Şekil 2⁶¹: E-Apostil PDF formatı

Bu HccH tarafından hazırlanmış, mevcut durumda da Apostil düzenlenmesinde kullanılan kağıt formun PDF formatında düzenlenmiş halidir. Yetkili makamların bu formatı kendi dillerine ve uygulamalarına göre düzenlemeleri öngörülmektedir.

Apostil belgesinin oluşturulmasından sonraki adım ise apostil istenen belgenin e-Apostil PDF belgesine eklenmesidir. Apostil istenen belgenin de e-Apostil belgesine eklenmesiyle belgenin 'oluşturulma' işlemi tamamlanmış olur.

⁶¹ http://www.e-app.info/documents/model_e_apostille.pdf internet sitesinden 30 Mayıs 2012 tarihinde alınmıştır.

Yetkili makam, kendi dijital imzası ile belgeyi imzaladığında ise e-Apostil tamamlanmış olacaktır.

5. Kullanım Örnekleri

HccH tarafından düzenlenen 11 Nisan 2011 tarihli uygulama tablosuna göre toplamda 10 ülke elektronik apostil kullanıma başlamıştır⁶²:

ÜLKE	e-Apostil	e-Kayıt
Andora		Temmuz 2009
Belçika		Ekim 2007
Bulgaristan		Kasım 2008
Kolombiya	Ekim 2007	Ekim 2007
Gürcistan		Temmuz 2009
Meksika		Şubat 2010
Yeni Zelanda	Mayıs 2009	Nisan 2010
Moldova		Ocak 2009
İspanya – Murcia	Kasım 2008	
ABD – Kaliforniya		Aralık 2010
ABD – Kolorado		Nisan 2011
ABD- Kansas	Şubat 2007	
ABD – Kuzey Karolina		Haziran 2010

⁶² 31 Mayıs 2011 tarihli http://www.e-app.info/documents/Implementation_chart_english.pdf adresli internet sitesi.

ABD – Rhode Island		Şubat 2007
ABD – Teksas		Kasım 2008
ABD – Batı Virginia		Şubat 2011

Bu tablo doğrultusunda belirtmek gerekir ki Kolombiya e-Apostil bakımından yalnızca belgelerin çıktılarını kullanmaktadır. Bunun yanında, Teksas ise yalnızca Eyalet Sekreterliği Şirketler Bölümü tarafından düzenlenen belgeler bakımından elektronik apostil uygulamasını kullanmakta, Meksika e-Apostil üzerinde elektronik imzaya izin vermektedir. Son olarak Yeni Zelanda ise 17 Aralık 2012 tarihli açıklamasıyla bundan sonra bütün dokümanları elektronik ortamda apostilleyip talep eden her devletin ilgili kurumuna elektronik posta olarak göndereceklerini açıkladı.

SONUÇ

KEP sistemi, mevzuat ile zorunlu kılınmış her yeni durum gibi mevcut halde kullanıcıları endişelendiriyorsa da, kullanım esaslarının anlaşılması ve kullanımın fiili olarak başlamasıyla birlikte bu endişelerin ortadan kalkacağı kanaatindeyim. Bununla beraber, sürecin özellikle düşük sermayeli limited şirketler bakımından dahi zorunlu kılınmasının birçok zorunlu kullanıcı bakımından mağduriyetlere sebep olabileceğini öngörmenin çok da zor olmadığını düşünüyorum.

Bunun yanında, KEP sistemini kullanmak için elzem olan elektronik imzanın yalnızca Microsoft şirketinin ürünleri ile kullanılabilir olması, Microsoft haricindeki MAC OS, IOS ve diğer işletim sistemleri ile uyumlu çalışmamasının uygulamada Microsoft ürünlerini tercih etmeyen kullanıcılar bakımından kullanım zorluğuna sebep olacağı fikrindeyim. Microsoft kullanıcı olamayan KEP hesap sahipler, yalnızca ‘sadece al’ yöntemini kullanabilecek, bu kullanıcıların sakla-ilet ve sakla-bildir hizmetlerinden faydalanması mevcut durumda mümkün olmayacaktır. Bu kapsamda, mümkün olan en kısa süre içerisinde bu sorunun giderilerek, elektronik imzanın diğer işletim sistemleri ile de uyumlu çalışabilmesinin sağlanması gerektiği kanaatindeyim.

Türkiye, elektronik sistemleri kullanma ve idari işlevlerine entegre etme konusunda her geçen gün daha da büyük adımlar atıyor. KEP sisteminin e-devlet sistemine tam entegrasyonunun sağlanması ile devlet işlemlerinin büyük bir bölümünün kağıt ortamından kurtulması söz konusu olacaktır. Tam elektronik ortama geçiş gayesinin gerçekleştirilmesi için atılan adımlardan belki de en büyüğü, HccH’e elektronik apostil için başvuruda bulunmaktır.

Son olarak belirtmek isterim ki, her ne kadar HccH tarafından öngörüldüğü şekliyle Nisan 2009 – Nisan 2010 tarihlerine kadar Apostil Konvansiyonu’na taraf ülkelerin çoğunluğu tarafından kullanılması sağlanamamış olsa da, elektronik apostilin kullanım kolaylıkları ve özellikle de güvenlik konusunda

birçok soru işaretini ortadan kaldırması sebebi ile geleceğin teknolojisi olacağı kanaatindeyim.

Özgeçmiş

Av. Nihan GÜNELİ, 2009 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden tam burslu olarak mezun olmuş, aynı yıl başladığı stajını tamamlamasının ardından İstanbul Barosu bağlı olarak çalışmaya başlamıştır. Güneli & Koç Hukuk Bürosu kurucu ortaklarından olan GÜNELİ, ticaret hukuku, fikri haklar ve bilişim ve teknoloji hukuku alanlarında çalışmaktadır.

Aktif bir kadın hakları savunucusu olan Nihan GÜNELİ, *Hollabak İstanbul: Canımız Sokakta* hareketinin kurucularındandır. Aynı zamanda OYUNDER'in de hukuki danışmanlığını yapmakta olan GÜNELİ, halihazırda Stuff dergisinde bilişim hukuku, www.istanbella.com alan adlı internet sitesinde ise kadın haklarıyla ilgili köşe yazıları yazmaktadır.